

Polɲ nyegãɲ seɓe maɲ hã
 Ɖrɔmutaamba-i
Nelmuoyamma

Ɖrɔmutaamba nuɔ Diilonɲ-nelma-i nuɔmba naɲ wulaa aa hũu-ma. Polɲ nuɔ ba maama-i dumaanɔ-na, uɲ juɔ'a u kã, u nyegẽɲ seɓe daayo-i duɔ tũnu-bei wuɔ u ka kã ba terienɲu-na ka jaal-ba.

Pol firiinu *Neldɔdɔlma-i baa-ba seɓe daayo-na. U nelma-i hiere ma kãa ka jũɲ nelma diei nuɔ; wuɔ *Yui-fuyienɲ nuɔ o, Yuifuyienɲ nuɔ sĩ o, da ɲ haa ɲ naɲga-i Yesu-i-na yonɲ, Diilonɲo tuɔ kãɲ-ni nelviinɲ nuɔ aa u *Yalle ta di kãyã-nie ɲ wuɔsaɲgu-na (sap. 1-8).

U piiye Yuifubaa-ba maɲ cĩnaana Yesu-i ba kũngu-i: Wuɔ baɲ cĩnaana Yesu-i, Diilonɲo firiinu u huɔɲga-i baa *nieraamba maɲ hũyãa u maama-i a kor-ba. U ciɛ ku-faɲgu-i a pigãɲ wuɔ nuɔmba-i hiere ba maama dɔlnu-yuɔ, u sa ce ciɛluɔ. A ce dumaanɔ-na u saa bi nanna Yuifubaa-ba-i. Yiinɲu dii baa yiinɲu ba ka hũu Yesu maama-i aa Diilonɲo kor-ba (sap. 9-11).

U bi tagaaya pigãɲ Diilonɲ-dũɲ-baambaɲ saaya ba waa dumaa ba-naa nuɔ, baa baɲ bi saaya ba bel banamba-i dumaa tĩenamɲa-na (sap. 12-15). U perienɲ u seɓe-i baa jaalupãlle, aa cira ba ta ba cãrã Diilonɲo-i ba hã-yo u wuɔsaɲgu-na, aa duɔ hi ba terienɲu-i ba kãyã-yuɔ u cor baa u hũmelle-i (sap. 15-16).

Jaalunɲu

¹ Muɔ Pol, muɔmei nyegãɲ seɓe daayo-i. Yesu-Kirsa cãarãɲ muɔ. Diilonɲo ciɛ-mi Yesu *pɔpuɔrbilonɲ muɔ aa bɔ-mi mi deɲ mi ta mi wuɔra mi waɲ u *Neldɔdɔlma-i baa

nuɔmba-i. ² Nelma famma-i Diiloŋ uŋ pãa ma nuŋgu-i ku bãaŋgu cuɔ. Wuɔ ciɛ u *pɔpuɔrbiɛmba yaa nyegɛŋ-ma u seɓe-i-na. ³ Ma vii u Biɛŋo yaa-i Itiɛŋo-i Yesu-Kirsa-i. A saa baa u nelbilosĩnni-i, u waa jãmatigi *Davidi hãayɛlɔ. ⁴ Ŋga uŋ kuu aa sire, *Diiloŋ-Yalle pigãaŋ wuɔ Diiloŋ-Biɛŋo kelkel. ⁵ Fuɔ barguɔ yaa nuɔ-i Diiloŋ uŋ ciɛ baa-mi a ce-mi u pɔpuɔrbiloŋ muɔ u yerre fafaŋgu maama-na, nuɔmba-i nilɛiŋa-na hiere ba da ba haa ba naŋga yuɔ aa ta ba nu u nuŋgu-i. ⁶ Diiloŋ uŋ biɛ namaa namaŋ a hã Yesu-Kirsa-i, na nuŋgu bi dii nuɔŋ daaba-na.

⁷ Diiloŋ uŋ dɔlaa namaa namaŋ Ɖrɔmu-i-na hiere aa bi-na ce-na u baŋŋ namaa, mi nyegɛŋ seɓe daayo-i da mi hã namei.

I To-i Diiloŋo-i, baa Itiɛŋo-i Yesu-Kirsa-i ba kãyã-nei aa fɛ na hɔmmu-i.

Pol taara u ce horre baa Ɖrɔmɔtaamba-i

⁸ Mi ka jaal Diiloŋo yaa igɛna na maama-na, Yesu-Kirsa barguɔ-i-na. Hama-i nuɔ-i? Ku yuŋgu yaa daaku: Nilɛiŋa-na hiere ba waŋ na Diiloŋ-hũmelleŋ-kũŋgu-i. ⁹ Yinni maŋ joŋ na maama sa karaanu-miɛ mi Diilocãrãlle-na; Diiloŋo yaa mi siera. Mi waŋ u Biɛŋo *Neldɔdɔlma-i baa nuɔmba-i, kuu dii ŋaa mi cãa Diiloŋo-i baa huɔŋga diei yoŋ. ¹⁰ Mi bi cãrã-yuɔ bãaŋgu-i baa isuɔŋgu-i, wuɔ duɔ siɛ, u yaŋ mi da kã na wulaa. ¹¹ Mi gbu mi taara mi da na yufelle a cal Diiloŋo sãmma-i baa-na ku yaa fɔŋgũɔ ka da-nei. ¹² Mi taara mi cira: Da mi kã i ka da i-naa, i ka gbãa dii sireiŋa i-naa nuɔ i Diiloŋ-hũmelle wuɔsaŋgu-na.

¹³ Tobiiŋ namaa, mi taara na suɔ wuɔ miŋ duɔŋ ta mi dii yinni-i wuɔ mi kã na teriɛŋgu-na ku yuu niele, ŋga ji hi baa nyuŋgo, mi saa hi da mi fere yogo. Mi taara mi maacemma da belle na hɔlma-na ŋaa maŋ daa belle dumaa yammu nammu-na. ¹⁴ Mi saaya mi hi nuɔmba-i hiere baa Neldɔdɔlma-i: bamaŋ yufierja-i puurii baa bamaŋ

yufienja-i saa puur, ka cor baa bamaŋ suyaan yienju-i baa bamaŋ sa suyaan yienju-i hiere. ¹⁵ Ku'i cie mi ta mi taara mi ka waŋ-ma baa namaa namaŋ bi dii t̄ena Ɖrɔmu-i-na.

F̄ɔŋgũɔ dii Neldɔdɔlma-na

¹⁶ Senserre sa da-mi baa *Neldɔdɔlma wamma-i. Ma yaa Diiloŋo f̄ɔŋgũɔ-i. U ce ma yaa-i u kor bamaŋ h̄ȳāa-ma hiere, a doŋ *Yuifubaa-ba-na ka cor baa *niɛraamba-i hiere. ¹⁷ Neldɔdɔl daama pigāaŋ Diiloŋ uŋ k̄aŋ nuɔmba-i dumaa nelviimba. Viis̄inni da Yesu yaa nuɔ-i yon; da ŋ haa ŋ naŋga-i yuɔ, Diiloŋo tuɔ k̄aŋ-ni nelviin nuɔ ŋaa maŋ nyegāaŋ dumaa u nelma-na wuɔ: «*Umaŋ duɔ* haa u naŋga-i Diiloŋo-na, nelviin; u ka kor.»*

Nelbiliemba c̄āl ba cor

¹⁸ Diiloŋo t̄iyāa dii d̄ɔrɔ-i-na aa tuɔ pigāaŋ nelbiliemba-i wuɔ u huɔŋga duu baa-ba, kere ba sa k̄aŋ-yo aa ba sa bi tiraa ce u huɔŋga-i. Ba ce ba maacembabalamma-i ba f̄f̄ena ninsoŋo-i. ¹⁹ ŋ sie suɔ wuɔ kumaŋ gbāa suɔ Diiloŋ-k̄uŋgu-na, ku saa fuo-bei. Diilo fuɔ fere yaa pigāaŋ-ba baa-ku. ²⁰ U pigāaŋ-ba baa-ku nie nie? Moloŋ yufelle saa haa Diiloŋo-na dede, ŋga die ne uŋ hielaa miwaŋo-i dumaa dii ku huɔŋgu-na ji hi baa nyuŋgo, i da u s̄inni-i baa u himma-i u maacemma-na. A ce dumaŋo-na nelbiliemba sie da āntāalāmma. ²¹ Ba suyaa Diiloŋo-i aa yagar ba sa dii u nuŋgu-i ku diima, ba sa jaal-o ku jaaluŋgu. Ba yunni kuu aa yaŋ-ba, ba ānjoguɔma piera-bei dii-ba kukulma-na. ²² Ba daa nie s̄i ba c̄e a ne da ba milāaŋ. ²³ Ba birii yaŋ Cagaŋ-Diiloŋo maŋ sa ji k̄aŋ terienju aa sis̄iŋ nelbiliemba baa b̄imbaamba-i ta ba buol. Huriimba-i dii, baab̄ulāamba bi dii. A ne da t̄ammaŋ-b̄iŋk̄uŋgu sa cɔ. ²⁴ Diiloŋo daa-ma dumɛi u yaŋ-ba ba fereŋ nuɔ ba kakarkuon-maacemma-na ba ta ba ce kumaŋ

* 1:17 Abakuke (Habaquq) 2.4

dɔlaanuŋ-bei. Ba tīyāa ku yaa nuɔ-i ta ba ce sensenda-weima-i ba-naa nuɔ. ²⁵ Ba yaaŋ Diiloŋo ninsoŋo-i aa cu coimaŋ huon-nu. Diiloŋ uŋ hiela a bīmbīnni maŋ, ba buol ni yaa-i aa ta ba pā niipānni ba hā-ni aa bir yaŋ umaŋ hiela-ni. A ne da u yaa saaya gbeliema hōnni maŋ joŋ. Ma cie! ²⁶ Diiloŋo daa-ma dumei u yaŋ-ba ba fereŋ nuɔ ba ta ba ce ba sensenda-weima-i. Ba caamba birii yaŋ bɛmba-i aa ta ba galla baa ba nacaamba. ²⁷ Bɛmba-i maaduɔma, ba yaaŋ caamba-i aa ta ba ku ba-naa maa-na. Ba naaŋ biŋwosīnniŋ; ba galla baa ba nabɛmba. A ce dumaŋo-na, baŋ taaraŋ kumaŋ ba da-ku. ²⁸ Baŋ juɔ'a Diiloŋ-maama saa hi-ba, Diiloŋo naa u yaŋ-ba baa ba ānjɔgɔbabalamma-i ba ta ba ce kumaŋ saa saaya cemma. ²⁹ Balaanŋu-i hiere ku gbuɔra ku-naa bei. Ba sa fūnuŋ suɔ baŋ biŋ kumaŋ ānfafamma-i gbula: cān-caaya'i daayo, hɔbabalaŋga'i daaka, nenemuŋgu'i daaku, nelkoll'e'i daade, berru'i daadu, huhurma'i daama, bal-aanŋu'i daaku. Ba yaa sikuɔntaamba, ³⁰ yebīɛnataamba. Ba bigāaŋ Diiloŋo-i, bubɔlaamba, bombolmantaamba, fofortaamba, ba hinu kuubabalaanŋu cemma'i ŋaa bige-i, ba sa nu ba bīncɔiŋ nuŋgu. ³¹ Ba yunni kuu aa yaŋ-ba, ba sa kā yaduŋga, hɔduraamba, ba sa ce hujarre nelieŋ-na. ³² A ne da ba suyaa wuɔ Diiloŋo wulaa, bamaŋ cieŋ kumaŋ daaku temma-i, ba saa baa kuliinŋu! ŋga ba suuye ba yufieŋa-i ta ba ce-ku, aa tiraa ta ba dii sūnuŋgu ba hā bamaŋ cieŋ-kunŋ.

2

Diiloŋ uŋ ger dumaa

¹ Nuɔni maŋ daaŋ nelma ŋ cāl banamba-i, da ŋ fie waa nie nie, ŋ sie kor. Da ŋ ta ŋ cāl banamba-i, kuu dii ŋaa ŋ cāl ŋ fere. Hama-i nuɔ-i? Naa dii kuuduŋgu yaa hiere. ² I suyaa wuɔ bamaŋ cieŋ maacembabalaŋ daama temma-i, Diiloŋ uŋ haa kumaŋ bei, u ninsoŋo. ³ Nuɔ da ŋ ta ŋ cāl

banamba-i, aa bi ta η ce ba temma-i, η yuu wuɔ η ka kor Diiloŋo wulaa wei? ⁴ Siso Diiloŋ uŋ gbuu fūnuŋ fa aa waa hohinantienjo, naŋ daa kufanŋu-i ānsəsɔmma wei? η saa suɔ wuɔ u fafaanŋu saaya ku ce η bir η ciluɔ-i wei? ⁵ ηga niŋ'a η sa nu baa η tūnni-i, aa yagar wuɔ η sie bir η ciluɔ-i, naŋ fere'i taaraayan yaahuolbabalaŋo-i η hã η fere Diiloŋ uŋ ka pigāan nuɔmba-i u jāyāmma-i yiinŋu maŋ nuɔ-i. U suɔ u pã. ⁶ U ka pã nelienjo nelienjo baa u maacemma sullu-i. ⁷ Bamaŋ vaa ba fere baa ānfafaŋo-i Diiloŋo duɔ gbeliŋ-ba aa da ba da cicēlma maŋ sa tieŋ dede-i, ma ka dɔl-ba. ⁸ ηga bamaŋ puu bubuɔsinni baa-yo, bamaŋ cīinaana ninsoŋo-i aa faya ba fere baa āmbabalma cemma-i, u ka pigāan-ba u jāyāmma-i. ⁹ Bamaŋ cieŋ āmbabalma-i, ba ka da yaahuolo-i baa muliema yar-ba. A doŋ *Yuifubaa-ba-na ka cor baa *nieraamba-i hiere. ¹⁰⁻¹¹ A ne da umaŋ cieŋ ānfafamma-i, duɔ fie tuɔ hel hie, Diiloŋo sa ce cieluɔ; u ka gbeliŋ kutienjo-i aa ce-yo boi aa fẽ u huɔŋga-i. A doŋ Yuifubaa-ba-na ka cor baa nieraamba-i hiere.

¹² Bamaŋ saa suɔ *Moisi *ānjīnamma-i aa ta ba wuɔ ba cāl, Diiloŋo ka caa-ba; ηga u sa ka ne ānjīnamma aa caa-ba. A ne da bamaŋ suyaa-ma hiere aa suuye ba yufienja-i ta ba wuɔ ba cāl-ma, u ka yuu-ba saa baa ma yaa-i aa caa-ba. ¹³ Baa na ta na ne wuɔ sī bamaŋ nuɔŋ ānjīnamma-i yonŋ ba yaa nelviimba-i Diiloŋo wulaa; ba'i sī. Bamaŋ wuɔyaan ma hūmelle-i di kūŋgu-na hiere, ba yaa nelviimba-i. ¹⁴ Na saa da, ānjīnamma si dii baa nieraamba-i, ηga ba suɔ-ma ba karnu ba wuɔ ma hūmelle-i. Maŋ fie'a maa si dii baa-ba ba nammu-na, maa dii ba hōmmu-na. ¹⁵ Dumaanŋo-na, ba ciluɔ pigāan wuɔ ānjīnammaŋ taaranŋ nuɔmba ta ba ce kumaŋ, kuu dii ba hōmmu-na. A naara kufanŋu-i, baŋ suɔ ānfafamma-i bɔ-ma āmbabalma-na, ba hōmmu sa hūu-ma ba ce mananŋ temma, ku bi pigāan wuɔ ānjīnamma

dii ba hɔmmu-na. ¹⁶ Gẽngeryiingu-na, mafamma-i hiere ma ka suɔ. A saanu baa miɲ waɲ *Neldɔdɔlma maɲ, yiingu faɲgu-na, Diiloŋo ka ce Yesu-Kirsa ɓer nuɔmba yuɲ-maama-i. Mamaɲ fuyaa hiere, ma ka hel bomborma-na.

Yuifubaa-ba-i baa ɔnjɔnamma-i

¹⁷ Nuɔni maɲ wuɔ nuɔ *Yuifuyieɲ nuɔ, wuɔ naɲ suɔ *Moisi *ɔnjɔnamma-i, η kaal η fere wuɔ Diiloŋo-i nama wuɔŋo, ¹⁸ η suɔ Diiloŋo kusɔngu-i, aa ɔnjɔnamma cie η ta η suɔ kumaɲ faa cemma. ¹⁹ Nuɔni maɲ wuɔ nuɔnei diyaɲ nuɔmba-i hɔmelle-na, wuɔ nuɔnei puuriɲ nuɔmba yufieɲa-i, ²⁰ wuɔ nuɔnei pigãɲ bamaɲ sa suyaɲ kuyungu, wuɔ nuɔnei kalaɲ bamaɲ sa suyaɲ yieɲgu, wuɔ ɔnjɔnamma cie naɲ suɔ nelma-i hiere baa ninsoŋo-i hiere. ²¹ Nuɔni maɲ hãalãayãɲ banamba-i, bige-i cie η sa hãalã η fere? Nuɔni maɲ wuɔ cuoyungu saa fa, bige-i cie naɲ ta η cuo? ²² Nuɔni maɲ wuɔ *fuocesɔnni saa fa, bige-i cie naɲ ta η ce-ni? Nuɔni maɲ sa taaraayaɲ η da tɔnni-i baa η yufelle, bige-i cie η ta η bie bɔmbɔnni-i tɔnniɲ-dɔnni-na? ²³ Nuɔni maɲ kaalaɲ η fere wuɔ ɔnjɔnamma dii baa-ni, bige-i cie η ta η cãl ma wuɔsaɲgu-i η bɔena Diiloŋo yerre-i. ²⁴ Diiloŋ-nelma gbaraa-ma wuɔ: «Namei cie *nieraamba sa kãɲ Diiloŋo-i.»*

²⁵ Da η ta η wuɔ ɔnjɔnamma-i, yungu dii η *jãmma-na. Ŋga da η'a η sa wuɔ ɔnjɔnamma-i, yungu si dii η jãmma-na. ²⁶ Ŋaa umaɲ duɔ saa *jã aa tuɔ wuɔ ɔnjɔnamma-i fafamma, ku ce Diiloŋo ka cɔina-yuɔ wuɔ u saa jã wei? ²⁷ Terieɲgu faɲgu-na, nuɔni maɲ jãa aa ɔnjɔnamma seɓe waa baa-ni aa η sa wuɔ ma hɔmelle-i, fuɔ maɲ saa jã aa tuɔ wuɔ-de u ka cira η cãlãa cemma. ²⁸ Da η nu wuɔ Yuifuyieɲo-i, yufieɲ-nemma sɔ; aa *sɔnjãɲgu-i pãdorre sɔ. ²⁹ Ŋga da η nu wuɔ

* 2:24 Isayi (Ésaïe) 52.5

Yuifuyienɔ-i, ba suɔ-yo u huɔŋ-na. Aa da ŋ bi nu wuɔ sɪnjãaŋgu-i ba da-ku ŋ huɔŋ-na. *Diiloŋ-Yalleŋ-sɪnjãaŋgu yaa kufanɔ-i, aŋjɪnammaŋ-sɪnjãaŋgu sɪ. Yuifuyienɔ fuɔ temma-i nuɔmba sa gbɛlienɔ-yo, ŋga Diiloŋo'i gbɛlaaŋ-yoŋ.

3

¹ Terienɔ fanganɔ-na, yuŋ haku-i dii Yuifusɪnni-na? Yuŋgu dii sɪnjãaŋgu-na wei? ² Yuŋgu dii Yuifusɪnni-na bãmbãale. Dɪɛlã-kũŋgu yaa daaku: Diiloŋo diyaa u nelma-i *Yuifubaa-ba nammu yaa nuɔ-i. ³ Baŋ fie'a ba hiero saa ji yiera-mɛi, ku ce Diiloŋo ka bir baa huɔŋ-ãndaŋgu wuɔ ba saa ji yiera-mɛi wei? ⁴ U sɛ bir baa huɔŋ-ãndaŋgu. Nelbilienɔ da ba fie waa huhurmantaamba hiere, Diiloŋo sɛ gbãa ce huhurmantienɔ dede, ŋaa maŋ nyegãaŋ dumaa u nelma-na wuɔ:

«Ninsoŋo ka waa baa-ni ŋ nelma-na hiere.

*Umaŋ duɔ cãl-ni, u cãlãa-ni gbãŋgbãŋ.»**

⁵ Nelbiliemba gbãa bi cira wuɔ die tie ce ãmbabalma-i ku saa balaŋ, kerɛ ku faa. Ku faa yuŋgu maŋ nuɔ-i ku yaa daaku: Die ne miɛ ãncemma-i baa Diiloŋ-maama-i, i suɔ ku'i nuɔ-i wuɔ Diiloŋo faa. Wuɔ da kuɔ miɛ ãmbabalma ce i tie da Diiloŋo fafaaŋgu-i, ma bilaa nie u tuɔ gãŋ baa-ye?

⁶ Diiloŋ duɔ tuɔ gãŋ baa-ye, u ninsoŋo! Kuɔ u saa naa fa, uu naa ce nie tuɔ suɔ nuɔmba pãmma baa ba maacemma sullu-i? ⁷ Ŋga da kuɔ miŋ kar coima maŋ, ma kaala Diiloŋo sɪnni-i ninsoŋo aa ta ma ce Diiloŋo-i bɔi, ma da nie u dii-mi baa ãmbabalmanciraamba tuɔ gãŋ baa-mi? ⁸ Da kuɔ miɛ ãmbabalma yaa cienɔ i tie da Diiloŋo fafaaŋgu-i, i gbãa cira ku saaya i tie ce ãmbabalma-i Diiloŋo tuɔ pigãaŋ u fafaaŋgu-i ke? Yebɛnataamba gbɛ-ku dumaa wuɔ mɛi wuɔra mi waŋ ma yaa-i. Kutaamba-i Diiloŋo ka gãŋ baa-ba; aa ba yaa taaraaya-mɛi.

* 3:4 Gbɛliemaŋ-nalãaŋgu (Psaume) 51.6

Molo saa vii

⁹ Mi gbāa waŋ wuɔ niɛ? *Yuifubaa miɛ i bɔyaa banamba-na wei? I saa buɔ-bei! Mi tagaaya pigāaŋ-na cor miɛ Yuifubaa-ba-i baa *nieraamba-i hiere āmbabalma nyugāaŋ-bei hiere ka saa. ¹⁰ Ma nyegāaŋ Diiloŋ-nelma-na wuɔ:

«*Nelviŋo si dii aa bi cira u yaa daayo.*

¹¹ *Molo sa nu nelma, molo si dii umaŋ taaraayaŋ Diiloŋo-i.*

¹² *Ba naana hūmelle-i hiere, ba ciɛ nelsɔsɔyaamba.*

Ānfafammancero si dii aa bi cira u yaa daayo.†

¹³ *Ba nuŋ-āndɛnni balaŋ ŋaa kuudālāŋgu.*

Ba nunni yii baa huhurma yaa yoŋ.

Ba nuŋ-āndɛnni dii ŋaa tīmma.‡

¹⁴ *Ba haa ba nubabalaŋgu yaa nuɔmba-na ka naŋ bāaŋgu-i.*

Ba nunni yuu baa āndababalanni.§

¹⁵ *Aa ba nammu dii fiefie nelkolle-na.*

¹⁶ *Da ba cor kusuɔŋ-nu, ba guɔla-kuɔ aa kɔsuɔŋ nuɔmba-i aa cor baa ba fere.*

¹⁷ *Ba sa suɔ baŋ biŋ kumaŋ yaafɛlle-i.**

¹⁸ *Ba sa kālā Diiloŋo-i halle cekū.»†*

¹⁹ A ne da i suyaa wuɔ *ānjīnammaŋ waŋ mamaŋ hiere, ma vii bamaŋ dii ānjīnamma yaa nuɔ-i. Mafamma ciɛ molo baa gbāa duɔ da āntāalāmma aa nuɔmba-i hiere ba da ba suɔ wuɔ ba cālā Diiloŋo-i. ²⁰ Na saa da, molo siɛ gbāa wuɔ ānjīnamma-i ma kūŋgu-na hiere a vii Diiloŋo wulaa. Ānjīnamma ce nelieŋ nuɔ ŋ suɔ wuɔ āmbabalmanceroŋ nuɔ.

Viisīnni da niɛ?

† 3:12 Gbɛliemaŋ-nɛini (Psaumes) 14.1-3; 53.2-4

‡ 3:13 Gbɛliemaŋ-nalāaŋgu (Psaume) 140.4 § 3:14

Gbɛliemaŋ-nalāaŋgu (Psaume) 10.7 * 3:17 Isayi (Ésaïe) 59.7-8

† 3:18 Gbɛliemaŋ-nalāaŋgu (Psaume) 36.2

²¹ Ɔga fiefie-i-na, Diiloŋo pigãaŋ-ye uŋ kãŋ-yeŋ nelviin miɛ dumaa aa u sa ne *Moisi *ãnjĩnamma-i, ŋaa maŋ nyegãaŋ dumaa ãnjĩnammaŋ-seɓe-i-na baa *Diiloŋopuɔrbiemba seɓebaa-ba-na. ²² Diiloŋo ne nelbilibembaŋ haa ba naŋga Yesu-Kirsa-i-na dumaa aa suɔ tuɔ kãŋ-ba nelviimba. Nuɔni maŋ da ŋ hũu *Kirsa maama-i, u tuɔ kãŋ-ni nelviin nuɔ. Na saa da, nuɔmba-i hiere baa dii kuuduɔŋgu, ²³ ba cãlãa Diiloŋo-i; a ce dumaŋo-na molo sa gbãa pie Diiloŋo-i. ²⁴ Ɔga Diiloŋo-i baa u fafaaŋgu-i u ce-ba nelviimba ba ta ba gbã ba pie-yo. U ce mafamma-i gbãŋgbãŋ u sa hũu biŋkũŋgu ba wulaa. U cie Yesu-Kirsa yaa hũu-ba ãmbabalma nammu-na ce-ba nelviimba. ²⁵ Diiloŋo cie u yaa-i tãmmaŋ-kũŋgu a pir ãmbabalma-i bamaŋ haa ba naŋga yuɔ ba yunni-na. ãmbabalma maŋ cie yiinaa-i-na, uu naa suuye u yufieŋa mei, u saa yuu ma cẽmelle; ŋga u pigãaŋ baa tãmmaŋ-kũŋ daaku-i wuɔ u wuɔ hũmelle. ²⁶ Tãmmaŋ-kũŋ daaku bi pigãaŋ Diiloŋo viisĩnni-i nyuŋgo ku bãaŋ daaku-na. Ku pigãaŋ wuɔ Diiloŋo-i nelviinɔ dii yiinaa, aa u bi kãŋ bamaŋ haa ba naŋga-i Yesu-i-na nelviimba.

²⁷ Da ma waa dumaŋo-na, molo gbãa kaal u fere wuɔ fuɔ nelviinɔ wei? Molo sie gbãa kaal u fere. Hama-i nuɔ-i? Diiloŋo sa kãŋ-ye nelviin miɛ wuɔ i wuɔ ãnjĩnamma, ŋga in haa i naŋga Yesu-Kirsa-i-na, ku'i cie u tuɔ kãŋ-ye nelviin miɛ. ²⁸ I gbãa waŋ mamaŋ ma yaa daama: Diiloŋo kãŋ nelieŋ nuɔŋo-i nelviin nuɔ wuɔ ŋ haa ŋ naŋga-i Yesu-Kirsa-i-na, u sa kãŋ-ni wuɔ ŋ wuɔyaa ãnjĩnamma. ²⁹ Mi saa yagar-ma da kuɔ Diiloŋo cie *Yuifu ba wuɔŋo yon. Diiloŋo bi si dii baa banamba-i wei? Uu dii baa-ba. ³⁰ Diiloŋo dii u diei yon, unafon si dii yafon naŋga. Yuifubaa-ba maŋ haa ba naŋga Yesu-i-na u ka tuɔ kãŋ-ba nelviimba, aa *nieraamba maŋ bi haa ba naŋga Yesu-i-na u ka bi tuɔ kãŋ bafamba-i nelviimba. ³¹ Die cira wuɔ Diiloŋo ne nelieŋ nuɔ

ninɔ haa ɲ nanɔa Yesu-i-na dumaa aa suɔ tuɔ kãɲ-ni nelviinɔ nuɔ, ku pigãaɲ wuɔ yunɔu si dii añjinamma-na wei? Ku'i sî; ɲga ku ce i migãaɲ suɔ añjinamma munyierammu-i Diiloɲ-hûmelle-na.

4

Abiramu nahaale maama

¹ Nieɲ i bĩncɔɲo-i *Abiramu kũɲgu-i. I gbãa waɲ wuɔ nie u maama-na? Uɲ siire u daa bige-i? ² Uɲ cie kumaɲ, kuɔ Diiloɲo naa ne ku yaa-i aa cira nelviinɔ, uu naa gbãa tuɔ kaal u fere. ɲga u sie gbãa kaal u fere Diiloɲo yaanɔa-na. ³ Diiloɲ-nelma waɲ wuɔ nie u kũɲgu-na? Ma ciera wuɔ: «*Abiramu haa u nanɔa Diiloɲo-na, Diiloɲo ne u nahaale-i aa cira nelviinɔ.*»* ⁴ Neliɲ nuɔ da ɲ ta ɲ taara bĩɲkũɲgu, ɲ ce maacemma-i a gbãa da ku bĩɲkũɲgu-i. Dumaanɔ-na, ɲ saa da-ku gbãɲgbãɲ; ɲ cufalaa aa da-ku. ⁵ Kuuduɔɲgu sî baa viisĩni-i. ɲ sie gbãa ce maacemma da viisĩni-i; ɲga da ɲ haa ɲ nanɔa-i Diiloɲo-na yonɔ, wuɔ u yaa cieɲ nelbabalaɲo-i nelviinɔ, Diiloɲo ne ninɔ haa ɲ nanɔa-i yuɔ dumaa aa tuɔ kãɲ-ni nelviinɔ nuɔ. ⁶ Diiloɲ uɲ'a u saa ne umaɲ ciluɔ-i aa suɔ tuɔ kãɲ-yo nelviinɔ, *Davidi hãlãa kutieɲo yudɔdɔllerɲ-nalãanɔu yaa wuɔ:

⁷ «*Diiloɲ uɲ cie jande bamaɲ cãlmuɔ nuɔ-i, uɲ hurii bamaɲ ãmbabalma-i, kutaamba yunni dɔlaa.*

⁸ *Itieɲ uɲ'a u sa kãɲ umaɲ ãmbabalma-i, kutieɲo yunɔu dɔlaa.*»†

⁹ Yudɔdɔlle fande vii bamaɲ *jãa yonɔ wei? Bamaɲ saa jã, ba nuɲɔu bi si dii-diɛ wei? I waanɔ ma yaa cor yie: «*Diiloɲo nie Abiramuɲ haa u nanɔa-i yuɔ dumaa yaa aa*

* 4:3 Miwaanɔ jĩnammarɲ-sebe (Genèse) 15.6 † 4:8 Gbɛliemaɲ-nalãanɔu (Psaume) 32.1-2

cira nelviinjo.» ¹⁰ Mafamma cie yaku-i? Abiramu naa jā tī sisɔ u saa naa hi jā yogo? U saa naa hi jā yogo. ¹¹ Aa Abiramu suɔ duɔ jā, uu naa haa u nanɗa Diiloŋo-na, a ce dumaanjo-na Diiloŋo naa tuɔ kãŋ-yo nelviinjo. Ku huonɗu yaa nuɔ-i Diiloŋo cie u suɔ jā a duɔ pigãaŋ wuɔ fuɔ viisinni dānyuɔ yaa *jãmma-i‡. A ce dumaanjo-na, bamaŋ saa jā hiere aa haa ba nanɗa-i Diiloŋo-na, Abiramu cie ba to. Diiloŋo bi kãŋ bafamba-i nelviimba. ¹² Bamaŋ jāa, u yaa bi cie ba to-i. Mi sa gbē bamaŋ jāa yon de; ŋga mi gbē bamaŋ jāa aa tiraa haa ba nanɗa-i Diiloŋo-na ŋaa fuɔŋ ŋa naa haa-ka yuɔ dumaa aa suɔ duɔ jā.

Diiloŋ-nupãlle vii bamaŋ haa ba nanɗa yuɔ

¹³ Ku saa ce ŋaa Diiloŋo nie *Abiramun wuɔyaa *ãnjĩnamma-i dumaa aa pã nunɗu-i baa-yo de! Ŋga un haa u nanɗa-i Diiloŋo-na dumaa, Diiloŋo nie ku yaa-i aa pã nunɗu-i baa-yo. Diiloŋo kãaŋ-yo nelviinjo aa pã nunɗu-i baa-yo wuɔ u ka hã fuɔ baa u huonɗu-i hĩema-i§. ¹⁴ Diiloŋ un pãa nunɗu maŋ, kuɔ bamaŋ taa ba wuɔ ãnjĩnamma-i ba yaa naa saaya ba da-ku yon, yunɗu naa saa waa nahaale-na, aa Diiloŋo nupãlle naa waa ãndagbãŋgbãlãaŋgu. ¹⁵ Die i ne, ãnjĩnamma jo baa Diiloŋ-berru; a ne da ãnjĩnamma da ma'a maa si dii kusuon-nu, cãlmuɔ si dii.

¹⁶ Ku'i cie ŋ da Diiloŋo pãa u ciilunɗu nunɗu-i baa bamaŋ haa ba nanɗa yuɔ, ku da ku ce gbãŋgbãŋ-kunɗu a vii Abiramu hãayēlmba-i hiere. Ku saa ce ŋaa bamaŋ wuɔyaan ãnjĩnamma-i bafamba da-ba-die i kunɗu-i; Abiramun yer i to hiere, bamaŋ haa ba nanɗa-i Diiloŋo-na fuɔ temma-i, ba nunɗu bi dii-kuɔ. ¹⁷ Ma nyegãaŋ Diiloŋ-nelma-na wuɔ: «*Mi ka ce-ni siyaabaa boi bĩncɔiŋ nuɔ.*»*

‡ 4:11 Niɛŋ Miwaanjo jĩnamman-seɓe-i-na (Genèse) 17.9-14

§ 4:13 Niɛŋ Miwaanjo jĩnamman-seɓe-i-na 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18. * 4:17 Miwaanjo jĩnamman-seɓe (Genèse) 17.5

Diilono maŋ siireŋ bikuomba-i, umaŋ hielaŋ bĩmbĩnni maŋ saa hi hel yogo baa u nuŋ-ãndaanŋu, Abiramu haa u naŋga-i Diilono faŋo yaa nuɔ-i. Diilono faŋo wulaa Abiramu yaa i to-i.

¹⁸ Nelma maŋ nelie sie gbãa hũu-ma, Abiramu hũyãa ma yaa-i. U haa u naŋga-i Diilono-na ma yaa nuɔ-i aa tĩena tuɔ cie. U cie dumei a ce siyaabaa boi bĩncɔiŋo ŋaa Diilonŋ uŋ'a naa waŋ-ma dumaa baa-yo wuɔ: «*Ŋ huonŋu ka ciinu.*»[†] ¹⁹ U bieŋa taa a kã bieŋ komuɔŋa ndii-i-na; duɔ ne, u da fuɔ kuu tĩ aa u cieŋo-i Sara naa cor bilodalle-i aa u naŋga saa kã u huonŋ-nu dede; ŋga Abiramu saa kar Diilono-na. ²⁰ Uu naa tĩena baa-ma wuɔ Diilonŋ uŋ pãa nuŋŋu maŋ, u ka ce-ku. U saa naa ce u hɔmmu-i mu hãi. Uŋ haa u naŋga-i Diilono-na, ku diyaa sireiŋa yuɔ a ce u gbelieŋ Diilono-i. ²¹ Uu naa fũnuŋ suɔ wuɔ Diilonŋ uŋ waanŋ mamaŋ, ku fõŋgũɔ dii-yuɔ u duɔ ce-ma. ²² Ku'i cie *Diilono ne uŋ haa u naŋga-i yuɔ* dumaa aa cira nelviinŋo. ²³ «*Diilono nie uŋ haa u naŋga-i yuɔ* dumaa aa cira nelviinŋo»[‡]: Nelma famma saa nyegẽŋ vii fuɔ da-u-diei. ²⁴ Ma bi vii mie maŋ haa i naŋga-i Diilono-na. U yaa siire Itieŋo-i Yesu-i hiel-o kuomba hɔlma-na. U ji ne iŋ haa i naŋga-i yuɔ dumaa aa cira nelviinŋ mie. ²⁵ U siyaa ba ko Yesu-i i ãmbabalma maama-na aa sire-yuɔ ce-ye nelviinŋ mie.

5

I suuriinu i-naa baa Diilono-i

¹ Iŋ haa i naŋga Diilono-na a ce nelviinŋ mie u wulaa, Itieŋo-i Yesu-Kirsa diyaa-ye i-naa nuɔ baa-yo fiefie-i-na. ² Iŋ haa i naŋga Diilono-na, fuɔ yaa cie i tie da u hujarre-i. Hujar daade dii baa-ye bãanŋu-i baa isuonŋu-i. Aa iŋ tĩenaana baa-ma wuɔ i ka ce i bãanŋu-i baa Diilono-i, ku'i

[†] 4:18 Miwaanŋo jĩnammaŋ-sɛbe (Genèse) 15.5 [‡] 4:23 Miwaanŋo jĩnammaŋ-sɛbe 15.6

gbu ku fẽ i hɔmmu-i. ³ Aa ku'i sī yon, die fie waa yaahuolona, i hɔmmu fẽ. I suyaa wuo yaahuolo yaa cieŋ i doluonumei. ⁴ Aa die doluonumei ku ce i nyaar-mei. Aa die nyaar-mei ku ce i tie hīŋ ma taalunŋu. ⁵ Iŋ hīŋ taalunŋu maŋ, ku sie gbāa tāal-e. Hama-i nuɔ-i? Diiloŋo silaa ce baa-ye cor; uŋ hāa-ye u *Yalle maŋ di cie i tie suɔ uŋ kuŋ i maama-na dumaa.

⁶ Coima saa fa, kuŋ ŋa naa gbuu bīŋ dūŋgu yie huɔŋgu maŋ nuɔ-i, Diiloŋ uŋ ŋa naa dii huɔŋgu maŋ, kuŋ juɔ hi, *Kirsa kuu āmbabalmanciraŋ mie i maama-na. ⁷ A hūuma ku nelviin maama-na kuu dii kpelle! Molo gbāa ji da sireiŋa a ku nelfefeiŋ maa-na. ⁸ A ne da mie iŋ ŋa naa gbuu suur āmbabalma-na bāl i nuhɔeŋ-na, Kirsa kuu i maama-na. Diiloŋo cie ku yaa-i a pigāaŋ-ye uŋ dɔlaa-ye ka hi kusuɔŋ-nu. ⁹ Fiefie-i-na, Yesuŋ cie u fere tāmman-kūŋgu a ce-ye nelviin mie Diiloŋo yaanŋa-na, u ce nie aa u sie kor-e u berru-na? ¹⁰ Ii naa waa bigāaruŋ baa Diiloŋo-i, u sie u Biɛŋo ku a dii-ye i-naa nuɔ baa-yo. Iŋ suurii i-naa nuɔ tī, fiefie-i-na u Biɛŋoŋ siire, u ce nie aa u sie kor-e? ¹¹ A naara kufanŋu-i, Itieŋo-i Yesu-Kirsa cie i hɔmmu gbuu fẽ baa Diiloŋo-i. U yaa diyaa-ye i-naa nuɔ fiefie-i-na baa Diiloŋo-i.

Adāmaŋ guɔlaaya kumaŋ Yesu migāaŋ-ku

¹² Adāma yaa diyaa āmbabalma-i hīema-na. Kuu dii ŋaa nelduɔŋo'i diyaa āmbabalma-i hīema-na aa kuliinŋu nyaanu āmbabalma-i jo. A ce dumaanŋo-na nuɔmba-i hiere baŋ cie āmbabalma-i, kuliinŋu naa cure-bei hiere. ¹³ Aa Diiloŋo suɔ duɔ hā *Moisi-i *ānjīnamma-i, āmbabalma naa suur tī hīema-na, ŋga ānjīnammanŋ ŋa na'a ma saa waa dumaanŋo-na, Diiloŋo saa tuɔ kāŋ āmbabalma-i. ¹⁴ A ne da a doŋ Adāma bāanŋu-na, a ji hi Moisi kūŋgu-i, kuliinŋu cie

6

I karaanu i-naa nuɔ baa āmbabalma-i

¹ Kufanɔu terienɔu-na i gbāa cira niɛ? I saaya i cor baa āmbabalma-i Diiloŋo duɔ ce hujarre yiɛ ɓɔi wei? ² Ma'i sī! Ii dii ŋaa i kuu a karnu i-naa nuɔ baa āmbabalma-i, i ce niɛ gbāa tiraa cor baa-ma?

³ Na saa suɔ wuɔ miɛ maŋ *baatiseŋ hiere a suur Yesu-Kirsa horre-na, kuu dii ŋaa i kuu baa-yo'i wei? ⁴ Iŋ daa *batemu-i, kuu dii ŋaa i kuu baa *Kirsa-i aa ba fuure-yiɛ baa-yo i To-i Diiloŋo duɔ sire-yiɛ ŋaa uŋ siire fuɔ-i dumaa baa u himma-i i die waa bāfeliɛŋ-nu. ⁵ Na saa da, da kuɔ i kuu kulduɔŋu baa Kirsa-i, i ka bi sire sireduɔma baa-yo. ⁶⁻⁷ Umanɔ duɔ ku, u kuraa āmbabalma nammu-na. Terienɔu fanɔu-na na saaya na suɔ wuɔ ba gbuu i cicuɔŋu-i baa Kirsa-i a ko i balaanɔu-i a hūu-ye āmbabalma nammu-na. ⁸ Da kuɔ i kuu baa Kirsa-i, i suyaa wuɔ i ka sire waa baa-yo. ⁹ I suyaa kerre wuɔ Kirsaŋ siire hel kuomba hɔlma-na, u siɛ tiraa ku; kuliŋu siɛ tiraa gbāa ce bīŋkūŋu yuɔ. ¹⁰ Kirsa kuu i diei a kure āmbabalma-i gbula. Uŋ siire fiefiɛ-i-na, u cāa Diiloŋo. ¹¹ Kuuduɔŋu yaa baa namaa bi fere-i: Na gbīɛ na dii-ma na hɔmmu-na wuɔ na kuu a karnu na-naa nuɔ baa āmbabalma-i aa sire waa Yesu-Kirsa horre-na ta na cāa Diiloŋo.

¹² Terienɔu fanɔu-na, āmbabalma saa saaya ma tiraa ta yaanɔa nei a ce na ta na ce kumanɔ dɔlaanun-nei. ¹³ Baa na tiraa na nanna na fere na hā āmbabalma-i ma ce-na koraanɔ namaa ta ma ce kuubabalaanɔu baa-na. Ŋga naŋ kuu aa sire waa cicɛlma fiefiɛ-i-na, yaanɔ aa na hā Diiloŋo-i baa na fere u ce-na ānfafammanciraanɔ namaa, tuɔ ce ānfafamma baa-na. ¹⁴ Naŋ yaanɔ ānjīnamma-i aa cu Hujarrentienɔ huon-nu, āmbabalma siɛ tiraa gbāa ce bīŋkūŋu nei.

¹⁵ Ɔga inj yaaj ɔnjɔnnaama-i aa cu Hujarrentiejo huɔŋnu, i ka cor tie ce ɔmbabalma-i wuɔ ɔnjɔnnaama sa tiraa ma ye dii i yuŋ-nu wei? Ma'i sɪ! ¹⁶ Na saa suɔ wuɔ da η nanna η fere hã nelieŋo ηaa kɔrieŋ nuɔ, a ta η nu u nuŋgu-i, η cie kutieŋo kɔrieŋ nuɔ ninsoŋo wei? Ku gbãa waa η naana η fere hã ɔmbabalma, mafamma kã baa-ni kuliinj-nu. Ku gbãa bi waa η naana η fere hã Diiloŋo ta η nu u nuŋgu-i; kufanŋu kã baa-ni viisɪnniŋ. ¹⁷ Ɔga yaaj i tie jaal Diiloŋo-i: Namaa namaŋ ɔmbabalma naa ce-na kɔraaŋ namaa, na yaaj fiefie-i-na aa ta na nu Diiloŋo nuŋgu-i baa huɔŋga diei, aa sie baŋ waaj mamaŋ baa-na. ¹⁸ Na hilaa ɔmbabalma kɔrsɪnni-na a suur viisɪnniŋ-kɔrsɪnniŋ. Kuu dii ηaa na hielaa na naŋga ɔmbabalma cemma-na, na suuri kuuviinj-nu fiefie-i-na. ¹⁹ Na nelnulle gbɛ baa-na ku'i cie mi bie nel daama-i da mi tagaaya pigãaŋ-na. Diɛlũɔ-i-na, naŋ ηa naa nanna na fere dumaa ηaa kɔraaŋ namaa a hã ɔmbabalma-i ta na ce kakarkuɔŋo-i, a ji ce na pu baa Diiloŋo-i, naanaŋ na fere dumei fiefie-i-na na hã Diiloŋo-i, na ta na ce kuuviinjgu a waa nelfafaŋ namaa.

²⁰ Ɔmbabalmaŋ ηa naa ta na yaaj-na huɔŋgu-na, na saa ta na yuure viisɪnniŋ-maama. ²¹ Naŋ taa na ce kumaŋ ku huɔŋgu-na, na daa bige-i kuɔ? Ma sɪ nyuŋgo-i-na ku da-na senserre ke? Maacemma famma temma kã baa nelieŋo kuliinj-nu.

²² Ɔga fiefie-i-na, na kuraa ɔmbabalma nammu-na ta na cãa Diiloŋo. Naŋ daa kumaŋ kuɔ, ku yaa daaku: Na ciluɔ faa a saanu baa Diiloŋ uŋ taaraŋ-yuɔ dumaa, aa na ka da cicɛlma maŋ sa tieŋ dede-i. ²³ Na saa da, ɔmbabalma pã ma tieŋo-i baa kuliinjgu, a ne da da η waa Itieŋo-i Yesu-Kirsa horre-na, Diiloŋo hã-ni baa cicɛlma maŋ sa tieŋ dede-i gbãŋgbãŋ.

7

I karaanu i-naa nuɔ baa ānjīnamma-i

¹ Tobij namaa, mi suyaa miɛ na suɔ kuŋ wuɔ dumaa i hɔlma-na. Na suyaa wuɔ nelieŋ nuɔ da ŋ waa cicɛlma yaa-i ŋ saaya ŋ ta ŋ wuɔ hūmienja-i aŋ saaya a wuɔ dumaa. ² Terieŋgu faŋgu-na, casoŋo bɔlɔ duɔ waa cicɛlma, u sie gbāa hel ānsorre-na. Ŋga bɔlŋ duɔ ku, bīŋkūŋgu sie gbāa bella-yuɔ ba ānsorre-na. ³ Duɔ yaŋ u bɔlɔ-i cicɛlma aa kā ka soŋ bibieŋo naŋ-na, u cālāa; u cie *fuocesīnni. Ŋga u bɔlɔ duɔ ku, nelma sie gbāa yuu-yo; u gbāa soŋ bibieŋo naŋ-na aa u sie cāl. ⁴ Tobij namaa, kuuduɔŋgu yaa baa namaaŋo-i; naŋ kuu baa *Kirs-a-i, kuu dii ŋaa na karaanu na-naa nuɔ baa *Moisi *ānjīnamma-i. Na cie unaŋ baan namaa. Umaŋ siire kuomba hɔlma-na, i cie fuɔ baan miɛmɛi die gbāa tie ce kumaŋ dɔlaanuŋ Diiloŋo-i. ⁵ Iŋ waa tie ce kumaŋ dɔlaanuŋ-yie, ānjīnamma taa ma pigāaŋ kumaŋ saa fa cemma. Da ma cira kumaŋ saa fa, i tie taara i ce ku yaa-i, a ne da ku yaa kāaŋ baa-ye kuliŋgu-na. ⁶ Ŋga fiefie-i-na, iŋ kuu baa Kirs-a-i, kuu dii ŋaa i karaanu i-naa nuɔ baa ānjīnamma-i. Iyoŋo maŋ waa i gbeini-na, u karaa aa yaŋ-ye i ferɛŋ nuɔ; i gbāa cāa Diiloŋo-i cāafelemma. I yaŋ cāacɔlɔmma-i, Moisiŋ nyegāaŋ mamaŋ, aa i tie nu *Diiloŋ-Yalle yaa wulaa-i.

Ānjīnamma sīnni-i

⁷ Terieŋgu faŋgu-na, i gbāa cira nie? Ānjīnamma balaan āmbabalma temma-i wei? Ma'i sī! Ānjīnamma yaa cie mi suɔ āmbabalma-i. Kuɔ ānjīnamma saa naa cira: «*Baa ce nenemuŋgu-i*»*, mii naa saa suɔ wuɔ nenemuŋgu balaan. ⁸ Āmbabalma deraa ānjīnamma yaa nuɔ-i a ce muɔŋo-i nenemuntieŋ muɔ. Ānjīnaŋ da ma'a maa si dii,

* 7:7 Helmaŋ-sebe (Exode) 20.17; Ānjīnamma tiyemmanŋ-sebe (Deutéronome) 5.17

ãmbabalma kure. ⁹ Dīelūo-i-na, ãnjĩnammaŋ ŋa na'a ma saa waa, mi taa mi ce mi bãaŋgu-i; ŋga ãnjĩnammaŋ juo jo, ãmbabalma yaa cieŋ ma bãaŋgu-i ¹⁰ aa muɔmi cer kure. ãnjĩnamma maŋ naa saaya ma kãyã-yie i tie ce i bãaŋgu-i, ma birii yaŋ aa kɔsuɔŋ muɔŋo-i. ¹¹ ãmbabalma deraa ãnjĩnamma yaa nuɔ-i a tãal-mi kɔsuɔŋ-mi.

¹² ãnjĩnamma famma fere-i Diiloŋ-maama, ma hũmieŋa-i Diiloŋ-waana. A vii aa tiraa fa. ¹³ Bĩŋkũfafaŋgu gbãa jo baa meɪ kɔsuɔma-i wei? Ku sie gbãa! ãmbabalma yaa juo baa-ma. Ma cĩeŋ bĩŋkũfafaŋgu yaa nuɔ-i a kɔsuɔŋ-mi da ma pigãaŋ ma balaŋgu-i baa ma hɔdorre-i.

ãmbabalma taa yaana nelbilogo-na

¹⁴ I suyaa wuɔ *ãnjĩnamma hilaa Diiloŋ wulaa, a ne da muɔŋo-i nelbilogbãŋgbãlãŋ muɔ, aa ãmbabalma tiraa ta yaana mie. ¹⁵ Mi sa suɔ miŋ ceŋ kumaŋ: Miŋ taaraŋ kumaŋ mi sa ce kufaŋgu, kumaŋ sa dɔlaa-miŋ mi bir mi ce ku yaa-i. ¹⁶ Mi suyaa wuɔ miŋ ceŋ kumaŋ ku saa fa. Terieŋgu faŋgu-na mi suyaa wuɔ ãnjĩnamma faa. ¹⁷ A ce dumaŋo-na ku pigãaŋ wuɔ meɪ maacemma sɪ mafamma-i; ãmbabalma maŋ mi huɔŋga-na, mafamma maacemma'i. ¹⁸ Kumaŋ cie mi waŋ-ma dumaŋo-na, mi suyaa wuɔ ãnfafamma si dii mi kusũŋgu-na. Mi nie da ãnfafamma cemmarŋ-nuɔŋgu dii-mie, ŋga ma cemmarŋ-fõŋgũo yaa hie? ¹⁹ Miŋ taaraŋ ãnfafamma maŋ, mi sa ce mafamma; miŋ'a mi sa taara ãmbabalma maŋ, mi ce ma yaa-i. ²⁰ Da mi ta mi ce kumaŋ mi sa taara-kuɔ, meɪ maacemma sɪ mafamma-i; ãmbabalma maŋ mi huɔŋga-na, mafamma maacemma'i.

²¹ Fiefie-i-na, mi suyaa kumaŋ dii-mie: Da mi ta mi taara mi ce ãnfafamma-i, ãmbabalma yaa bir ta yaana. ²² Mi huɔŋga-na, Diiloŋ-ãnjĩnamma dɔlnu-mie. ²³ ŋga mi nie

da nelma namma'i dii ta ma gãŋ baa mamaŋ dɔlaa-miŋ mi huɔŋga-na. Ma cie ãmbabalma ta yaanŋa miɛ, a ce mi ta mi hel mi ce ma yaa-i. ²⁴ Mɛi sũŋ daama fuɔ! Ma kã baa muɔmei daami da ma ka kɔsuɔŋ-mi, hai ka hũu-mi? ²⁵ Mi jaal Diiloŋo yaa Itienjo-i Yesu-Kirsa maama-na, u yaa hũyãa-mi.

Mi gbãa cira: Muɔ fuɔ, mi siyaa Diiloŋo ãnjĩnamma-i, ma dɔlnu-miɛ, ŋga mi kusũŋ-maama ce mi ta mi cu ãmbabalmaŋ-huoŋ-nu.

8

I yunni dii Diiloŋ-Yalle nammu-na

¹ Fiefie-i-na fuɔ! Bamaŋ suurii Yesu-Kirsa horre-na, Diiloŋo sie ka gãŋ baa-ba. ² Bige-i cie mi waŋ-ma dumaanjo-na? *Diiloŋ-Yalle fõŋgũɔ maŋ hãaŋ-yeŋ ninsoŋ-cicɛlma-i Yesu-Kirsa horre-na, u kuraa-ye ãmbabalma nammu-na baa kuliŋgu bi nammu-na. ³ *Moisi *ãnjĩnamma saa waa ma gbãa ce mafamma-i. Nelbiliemba nayusĩnni yaa naa ce ku ta ku yar ãnjĩnamma-i. Kumaŋ yaraa ãnjĩnamma-i, Diiloŋo cie u Biɛŋo ce-ku: U saanjo-ye u jo ãmbabalmanciraan miɛ temma, a ji bãl baa ãmbabalma-i nelbilieŋ miɛ i hɔlma-na. U cie dumɛi a kure-mɛi. ⁴ Miɛ maŋ yaan i kusũŋ-maama-i aa tie ce Diiloŋ-Yalle kusũŋgu, Diiloŋo cie mafamma-i i die gbãa tie wuɔ ãnjĩnamma-i maŋ saaya ma wuɔ dumaa. ⁵ Bamaŋ cieŋ ba fɛɛŋ kusũŋ-maama-i, ba yii baa kumaŋ dɔlaanuj-bei. A ne da bamaŋ cieŋ Diiloŋ-Yalle kusũŋgu-i, ba yii baa kumaŋ dɔlaanuj Diiloŋ-Yalle. ⁶ Da ŋ ta ŋ yii baa naŋ kusũŋ-maama yon, ma kã baa-ni kɔsuɔma-na; ŋga da ŋ ta ŋ yii baa kumaŋ dɔlaanuj Diiloŋ-Yalle-i, ku kã baa-ni cicɛlma-na baa hɔfɛllen. ⁷ Bamaŋ hɔmmu-i yuu baa bafamba fɛɛŋ kusũŋ-maama yon, kutaamba-i Diiloŋ-bigãarãamba; ba sa sie Diiloŋo wulaa aa ba sie gbãa sie u wulaa. ⁸ Bamaŋ yaan ba kusũŋ-maama ta yaanŋa

bei, ba sie gbãa ce bĩŋkũngu hel Diiloŋo yufelleŋ. ⁹ Ŋga namaaŋo-i, Diiloŋ-Yalleŋ yeŋ na hɔmmu-na, na sa ce na kusũŋ-maama. Diiloŋ-Yalleŋ taaraŋ kumaŋ, na ce ku yaa-i. *Kirsa Yal da die di sĩ umaŋ nuɔ-i, kutieŋo-i Kirsa wuoŋo sĩ. ¹⁰ A ne da da kuɔ Kirsa dii na hɔmmu-na, Diiloŋo cie-na nelviin namaa, a ce dumaaŋo-na u Yalle hãa-na cicẽlma maŋ sa tieŋ dede-i. Ãmbabalma ka ce na ku banamba temma-i, ¹¹ Ŋga umaŋ siire Yesu-i hiel-o kuomba hɔlma-na, u Yalleŋ yeŋ baa-na, u ka bi sire namaaŋo-i baa-de.

¹² Terieŋgu faŋgu-na tobiŋ namaa, cẽmelle dii-yie. Ŋga cẽmelle maŋ dii-yie di yaa daade: I yaŋ i kusũŋ-maama-i aa i tie ce kumaŋ dolaanuŋ Diiloŋ-Yalle yaa-i. ¹³ Na saa da, da na ta na ce kumaŋ dolaanuŋ-nei, na ka kɔsuŋ na fere. Ŋga da na yaŋ Diiloŋ-Yalle kãyã-nei na hiel na gboluŋgu kuubabalaanŋu cemna-na, na ka da cicẽlma maŋ sa tieŋ dede-i.

Diiloŋ-Yalle ce-ye Diiloŋ-bisãlŋ mie

¹⁴ Bamaŋ yaaŋ *Diiloŋ-Yalle ta ba yaaŋ-na hiere, Diiloŋ-bisãlmba. ¹⁵ Kumaŋ cie mi waŋ-ma dumaaŋo-na, naŋ daa Diiloŋ-Yalle maŋ, di sa ce-na kɔraaŋ namaa, a ce na ta na kãalã; Ŋga di ce-na Diiloŋ-bisãlŋ namaa, a ce i tie gbã i bĩ Diiloŋo-i «Baba!» ¹⁶ Diiloŋ-Yalle fande fere yaa fieŋ i hɔmmu-i a pigãaŋ-ye wuɔ Diiloŋ-bisãlŋ mie. ¹⁷ Aa in yeŋ Diiloŋ-bisãlŋ mie, u ciiluŋgu vii miemei; i ka wuo-ku baa i-naa baa *Kirsa-i. In mulieŋ baa-yo, i ka bi ce i baaŋgu-i baa-yo u yuntesĩnni-na.

¹⁸ Mi suyaa mie in ceŋ muliema maŋ nyuŋgo-i-na, ma sie gbãa fi baa in ka ce i baaŋgu-i dumaa bisĩnuɔ-i-na. ¹⁹ Na saa da, Diiloŋ-bisãlmba sɔnniŋ ka suɔ yiŋgu maŋ nuɔ-i, hĩemaŋ-niini-i hiere ni niya yiŋgu faŋgu himma-i. ²⁰ Hĩemaŋ-niini-i hiere ni naa yuŋgu, aa ni nagãŋ-na sĩ, Diiloŋo yaa cie-ni dumaaŋo-na. Mafammaŋ fie ce, kuu

dii ɲaa ku cii ɲga ku saa kũnna. ²¹ Yiingu dii baa yiingu, Diiloŋo ka hũu-ni guɔyuo nammu-na ni waa ni fereŋ nuɔ Diiloŋ-bisãlŋ temma, ta ni ce ni bãangu-i. ²² I suyaa kerre wuɔ ji hi baa nyungo, hĩemaŋ-niini-i hiere ni gbu ni bireŋ aa ta ni cufal ɲaa kusũngu bilaa cieŋo. ²³ Aa ni'i sĩ yoŋ, Diiloŋ-bisãlŋ miɛ i bi bireŋ dii cicaara. Diiloŋo hãa-ye u Yalle-i i die suɔ wuɔ uŋ pãa nuŋgu maŋ, u ka ce-ku. I cie Diiloŋo duɔ hã-ye Diiloŋ-bisãlmba munyierammu-i a kor-e mulĩema-na hiere gbula. ²⁴ I kuraa, ɲga i hĩŋ koŋkoro faŋo taalungu yoŋ. Niŋ hĩŋ kumaŋ taalungu-i, da ɲ da-ku, ɲ sie gbãa tiraa ta ɲ hĩŋ ku taalungu-i. Hai moloŋo'i daa bĩŋkũngu dede aa tiraa cor tuɔ hĩŋ ku taalungu-i? ²⁵ ɲga niŋ hĩŋ kumaŋ taalungu-i, da ɲ'a ɲ sa da ku yufelle, ɲ da ɲ fĩe ɲ huɔŋga-i ta ɲ cie-ku.

²⁶ A naara kufangu-i, kuŋ nuɔl-eŋ dumaŋo-na, Diiloŋ-Yalle bi kãyã-yiɛ. Na saa da, i sa suɔ kumaŋ saaya cãrãmma Diiloŋo wulaa. ɲga Diiloŋ-Yalle fande fere yaa gbuu di bireŋ di cãrã Diiloŋo-i di hã-ye. Diŋ bireŋ baa mamaŋ, ma sie gbãa hel nelieŋ nuŋ-nu. ²⁷ Diiloŋ uŋ suɔ nuɔmba kusũŋ-maama-i dumaŋo-na, u suɔ u Yalleŋ cãrãŋ kumaŋ u wulaa. Diiloŋ uŋ taaraŋ kumaŋ, u Yalle cãrã ku yaa-i u wulaa di hã u baamba-i. ²⁸ I suyaa wuɔ Diiloŋo maamaŋ dɔlnuŋ bamaŋ, uŋ bĩɛ bamaŋ a saanu baa uŋ yieraaya-meɪ dumaa, weɪma-i hiere ma fa ba maama. ²⁹ Kumaŋ cie mi waŋ-ma dumaŋo-na, Diiloŋo yufelleŋ hilaa bamaŋ nuɔ-i dii ku domma-na, u cie ba yaa da ba ce u Biɛŋo nabieraamba a ce u Biɛŋo duɔ da hãmba bɔi. ³⁰ U yufelleŋ hilaa bamaŋ nuɔ-i dii ku domma-na, u bĩɛ ba yaa-i piɛ-ba u caaŋ-nu. Aa uŋ bĩɛ bamaŋ, u cie ba yaa-i nelviimba. Aa uŋ cie bamaŋ nelviimba-i, u cie ba yaa da ba ce ba bãangu-i baa u Biɛŋo-i.

Diiloŋ-nelnyulmu temma si dii

³¹ I gbãa tiraa naara hama-i? Diilonɗ duɔ gbãɗ waa baa-ye tĩ, hai gbãa bĩena i maama-i? ³² U saa nyaayã fuɔ fereɗ Biɛɲo-i; u hãa-ba baa-yo ba ko-yo i maama-na hiere. U ce nie aa u sie hã-ye bĩmbĩnni-i hiere a naara u Biɛɲo-i? ³³ Diilonɗo yufellenɗ hilaa bamaɗ nuɔ-i, hai moloɗo'i gbãa cãl-ba? Diilonɗ fuɔ fere wuɔ ba saa cãl, ³⁴ hai gbãa cira ba cãlãa? Yesu-Kirsa yaa kuu i sɔlaaɗgu-i, aa ku'i sĩ yonɗ; u siire ka waa Diilonɗo caaɗgu-na tuɔ cãrã Diilonɗo-i u hã-ye. Terienɗu faɗgu-na molo sie gbãa cãl-e. ³⁵ I maamaɗ dɔlnuɗ *Kirsa-i dumaa, bige-i gbãa bɔrɔ-yie baa-yo? Mulĩema sie gbãa, sũlma sie gbãa, yaahuolo sie gbãa, nyulmu sie gbãa, naaluɔ sie gbãa, bãani sie gbãa, kuliɗgu sie bi gbãa. ³⁶ Ɔjaa maɗ nyegãaɗ dumaa Diilonɗ-nelma-na wuɔ:

«Itie, naɗ maama-na, cuo duɔ kaal, kuliɗgu hũɗ ku cu-ye dumaa ka naɗ bãaɗgu-i.

Ba hɔmmu doɗ baa-ye mu cor:

*Ba ce-ye ɗaa baɗ kãɗ baa tũlmba maɗ da ba ka ko-ba baɗ ceɗ-baɗ dumaa.»**

Mie ii bi dii dumɛi i muntĩenammu-na.

³⁷ Ɔga mafammaɗ fie ma ce, i maamaɗ dɔlnuɗ umaɗ, u ce ma ta ma tĩe mie maama'i nuɔ-i. ³⁸ Coima saa fa, mi suyaa mie Diilonɗ uɗ dɔlaa-ye dumaa, bĩɗkũɗgu sie gbãa bɔrɔ-yie baa-yo. Kuliɗgu sie gbãa, cicẽlma sie bi gbãa, *dɔrɔpɔuɔrbiemba sie gbãa, *jĩnabaa-ba sie bi gbãa, isuɔtaamba sie gbãa, nyuɗgo ku weima sie gbãa, bisĩɗ ku weima sie bi gbãa, himma sie gbãa, ³⁹ dɔr-niini sie gbãa, hĩemaɗ-niini sie bi gbãa. Diilonɗ uɗ pigãaɗ-ye uɗ dɔlaa-ye dumaa Itienɗo-i Yesu-Kirsa jomma-na, ku bĩɗkũɗgu si dii kumaɗ gbãa bɔrɔ-yie baa-yo.

* 8:36 Gbɛliemaɗ-nalãaɗgu (Psaume) 44.23

9

Diiloŋ uŋ hielaa u yufelle bamaŋ nuɔ-i

¹ Muɔŋo-i *Kirsaa wuɔŋ wuɔ, a ce dumaŋŋo-na miŋ ka waŋ mamaŋ coima sī; ninsoŋo yaa-i. *Diiloŋ-Yalle ce mi ta mi suɔ-ma mi huɔŋga-na wuɔ mi waŋ ninsoŋo. ² Miŋ taaraŋ mi waŋ mamaŋ ma yaa daama: Mi huɔŋga si dii huɔŋga, ma gbu ma kukul-mi. ³ Kuɔ Diiloŋo naa gāŋ baa muɔmɛi aa hiel mi nuŋgu-i Kirsaa horre-na aa cɛr yaŋ mi neller-tobimba-i, kuu naa dɔlnu-miɛ yaŋ. ⁴ Ba yaa haba-i? Ba yaa *Isirahel-baamba-i. Diiloŋo ciɛ ba yaa-i u bisālmba, u caraaya ba yaa-i, u bilaa *tobisīnni-i baa ba yaa-i, u hāa ba yaa u *ānjīnamma-i, u pigāaŋ ba yaa ba ta ba buolo, u pāa nuŋgu-i baa ba yaa-i. ⁵ Bafamba bīncuɔmba yaa Abiramubaa-ba-i. Aa nelsīnni-na, Kirsaa maŋ bīm̄bīnni-i hiere ni yuŋgu-na, u bīncuɔmba yaa bafamba-i. Kirsaa-i Diiloŋo, u gbīɛ baa gbɛliɛma hɔnni maŋ joŋ. Ma ciɛ!

⁶ Ŋga baŋ'a ba saa hūu Kirsaa maama-i, ku pigāaŋ wuɔ Diiloŋ-nupālle ciɛ gbāŋgbāŋ wei? Ku'i sī! Na saa da, Isirahel-baamba-i hiere, ba hieroŋo sī Isirahel-baamba Diiloŋo wulaa; ⁷ aa *Abiramu bisālmba-i hiere, ba hieroŋo sī Abiramu bisālŋ-kirɛiŋa. Hama-i nuɔ-i? Diiloŋo gbīɛ Abiramu-i wuɔ: «*Miŋ pāa nuŋgu maŋ baa-ni wuɔ mi ka hā-ni huɔŋgu, *Isaki yaa ka hā-ni baa huɔŋgu faŋgu-i.*»* ⁸ U taara u cira wuɔ Abiramuŋ huɔŋ bisālmba maŋ hiere fuɔ homma-i, Diiloŋo sa kāŋ-ba Abiramu bisālmba. Ŋga uŋ pāa nuŋgu-i aa hā-yo bamaŋ, u kāŋ ba yaa-i Abiramu bisālmba-i. ⁹ Diiloŋo pāa nuŋgu-i baa-yo wuɔ: «*Mi ka bir jo belle maŋ juɔŋ fiɛfiɛ ku temma-i, huɔŋgu faŋgu-na, Sara ka da bɛpolŋo.*»†

* 9:7 Miwaŋŋo jīnammaŋ-seɓe (Genèse) 21.12 † 9:9 Miwaŋŋo jīnammaŋ-seɓe (Genèse) 18.10

¹⁰ Aa u'i sī yonj. Erebeke bi daa p̄ɛbaa baa i b̄ncɔiŋo-i Isaki-i. ¹¹ Bisālŋ daaba saa naa hi hoŋ yogo, ba saa naa ce kuufafaanġu dede, ba saa naa bi ce kuubabalaanġu dede. Ŋga Diiloŋo hiel nuɔmba-i fuɔ hielma. ¹² Wuɔ gb̄ɛ Erebeke-i wuɔ: «Bepomɔlŋo ka tuɔ c̄aa h̄aŋo-i.»[‡] U cie mafamma-i duɔ piḡaŋ wuɔ u sa ne moloŋo āncemma aa hiel-o, ŋga u nyaanu fuɔ ferɛŋ nuŋ-āndaanġu. ¹³ Ma bi nyeḡaŋ dumei wuɔ: «*Yakɔbu-i baa Esawu-i, mi yufelle hilaa Yakɔbu yaa nuɔ-i.»[§]

Diiloŋo yufelle bi hilaa banamba-na

¹⁴ Terienġu fanġu-na, i gb̄aa cira niɛ? Diiloŋo maacemma saa fa wei? Ku'i sī! ¹⁵ U gbaraa-ma baa *Moisi-i wuɔ: «Da mi ta mi taara mi ce hujarre umaŋ nuɔ-i, mi ce-yuɔ. Da mi ta mi bi taara mi ce baa umaŋ, mi bi ce baa-yo.»^{*} ¹⁶ Diiloŋo sa ne ŋ huɔŋga, u sa bi ne ŋ āncemma. U ne u hujarre yonj. ¹⁷ Diiloŋ-nelmaŋ-seɓe-i-na, Diiloŋo gb̄ɛ Esipi j̄amatigi-i wuɔ: «Mi cie-ni j̄amatigi nuɔ da mi piḡaŋ-ni mi f̄ŋgũ-i, ku yaa mi yerre ka du terni-na hiere ka saa.»[†] ¹⁸ Terienġu fanġu-na, Diiloŋo duɔ tuɔ taara u ce hujarre umaŋ nuɔ-i, u ce. Duɔ bi tuɔ taara u naara kunaŋġu ānyagarma maŋ nuɔ-i, u bi naara.

¹⁹ Unaa ka gb̄ɛ-mi wuɔ: «Bige-i cie Diiloŋo tiraa tuɔ cāl-e? Hai moloŋo-i gb̄aa cie Diiloŋo-i u huɔya-maama cemma-na?» ²⁰ Naŋ hilaa hie, nuɔni maŋ nelbilonj nuɔ, aa ta ŋ fanu baa Diiloŋo-i? Birenġa gb̄aa gb̄ɛ ka matienjo-i wuɔ: «Bige-i cie ŋ ma-mi dumandɛ-i?» ²¹ Kumaŋ da ku dɔlnu bitomar̄aŋo-i u ma ku yaa-i baa u yemaanġu-i. Da ku dɔlnu-yuɔ u ma sukpekpelluŋ-bituonġu, da ku bi dɔlnu-yuɔ u ma sudɔdɔlluŋ-bituonġu baa yemaduɔŋġu fanġu-i.

[‡] 9:12 Miwaanġo j̄inammaŋ-seɓe (Genèse) 25.23 § 9:13 Malaki (Malachie) 1.2-3 * 9:15 Helmaŋ-seɓe (Exode) 33.19 † 9:17 Helmaŋ-seɓe (Exode) 9.16

²² Bamaŋ duu Diilonjo huɔŋga-i, bamaŋ gbɛ kɔsuɔma-i, Diilonj duɔ tiera ba nuɔŋgu-i duɔ ji pigãaŋ-ba u jãyãmma-i baa u fɔŋgũɔ-i yiingu naŋgu, naŋ'a niɛ? ²³ Aa uŋ ciɛ hujarre-i bamaŋ nuɔ-i, uŋ tigiin bamaŋ dii ku domma-na ba da ba ta ba ce ba bãaŋgu-i baa-yo, duɔ ce baa-ba ceŋ daama temma-i, a pigãaŋ wuɔ hujantienjo, naŋ'a niɛ? ²⁴ Uŋ bɛ miɛ maŋ *Yuifubaa-ba hɔlma-na baa *niɛraamba bi hɔlma-na hiere, u ciɛ baa miɛmɛi, u saa ce baa Yuifubaa yoŋ. ²⁵ U waan ma yaa-i Ose seɓe-i-na wuɔ:

«Bamaŋ saa waa mi baamba,

mi ka ce-ba mi baamba.

Bamaŋ maama-i saa ta ma dɔl-minj,

mi ka ta mi ku ba maama-na ŋaa nɛliɛŋo baa u dɔŋjo.

²⁶ *Aa baŋ ŋa naa gbɛ nuɔmba-i terni maŋ nuɔ-i wuɔ mɛi baamba sɪ,*

kufanŋu terni-na, ba ka ta ba bɪ-ba Cicɛlmantienjo bisãlmba.»‡

²⁷ *Isayi bi waan *Isirahɛl-baamba maama wuɔ: *«Halle da ku fiɛ'a Isirahɛl-baamba ka ciinu niɛ niɛ, ba da-ba-diei ka kor-bei yoŋ; ²⁸ kɛrɛ Itienj uŋ waan mamaŋ nelbiliemba kũŋgu-na, u ka ce-ma hiere aa u ka tiraa ce-ma pãmpãŋ.»*§

²⁹ Isayi duɔŋo faŋo naa bi wuɔya waŋ-ma wuɔ:

«Kuɔ Dombuɔ saa naa yaŋ huɔŋgu hã-ye,

ii naa gbuo hiere ŋaa Sodɔmɔtaambaŋ gbuyaa dumaa.

*Mamaŋ daa Gomɔtaamba-i maa naa bi da-ye.»**

Viisɪnni da Diilonj-na, ni sa da ãnjɪnamma-na

³⁰ Inj taaraŋ i waŋ mamaŋ ma yaa daama: *Niɛraamba maŋ saa ta ba wuɔ *ãnjɪnamma-i da ba da viisɪnni-i, ba daa-ni. Ba daa-ni daŋ hama-i temma-i? Baŋ haa ba

‡ 9:26 Ose (Osée) 2.1,25 § 9:28 Isayi (Ésaïe) 10.22-23 * 9:29 Isayi (Ésaïe) 1.9. Mamaŋ daa Sodɔmɔtaamba-i baa Gomɔtaamba-i ku da Miwaanjo jɪnammanj-seɓe-i-na (Genèse) 19.23-28.

naŋga-i *Kirsa-i-na ku'i ciɛ ba da-ni. ³¹ A ne da *Isirahel-baamba famba maŋ taa ba wuɔ añjĩnamma-i da ba da-ni, ba saa gbãa da-ni. ³² Bige-i ciɛ ba saa gbãa da-ni? Ba saa haa ba naŋga Kirsa-na taara-niɛ, ba taaraaya-niɛ baa ba ciluɔ, ku'i ciɛ ba saa gbãa da-ni. Ba kãa ka tiŋɔ ba fɛrɛ tãmpɛlle† maŋ malãaŋ nuɔmba-i. ³³ Diiloŋ uŋ waan dimaŋ maama-i u seɓe-i-na wuɔ:

«*Mi ka jĩna tãmpɛlle *Sinyɔ-i-na,*
nuɔmba ka ta ba tiŋɔ ba fɛrɛ diɛ.

Di ka ta di mal nuɔmba-i.

Ŋga umaŋ duɔ haa u naŋga diɛ, u yaanŋa siɛ ture.»‡

10

¹ Tobij namaa, mamaŋ yuu mi huɔŋga-i, mi taara *Yuifubaa-ba kor. Mi gbu mi cãrã ku yaa Diiloŋo wulaa mi hã-ba. ² Coima saa fa: Ba hinu pãama baa Diiloŋ-kũŋgu-i, ŋga ba saa suɔ hũmefafalle-i. ³ Nelieŋ nuɔ niŋ saaya ŋ ce kumaŋ Diiloŋo tuɔ kãŋ-ni nelviin nuɔ, ba saa suɔ-ku aa ta ba taara ba ce nelviimba bafamba fɛrɛŋ cemma. A ce dumaanjo-na, Diiloŋ uŋ ciɛ kumaŋ duɔ gbãa ce-ye nelviin miɛ, ba saa siɛ-ku. ⁴ A ne da *Kirsa yaa juɔ ji baal *Moisi *añjĩnamma-i. U ciɛ mafamma-i kumaŋ ka ce bamaŋ da ba haa ba naŋga-i yuɔ Diiloŋo tuɔ kãŋ-ba nelviimba.

⁵ Na saa da, umaŋ taaraayan viisĩnni-i añjĩnamma barguɔ-i-na, Moisiŋ waan mamaŋ ku kũŋgu-na, ma yaa daama wuɔ: «*Umaŋ duɔ gbãa wuɔ añjĩnamma hũmieŋa-i hiere, a ka kor-o.*»^{*} ⁶ Ŋga umaŋ hũyãa Diiloŋ-maama-i duɔ taara viisĩnni-i, mamaŋ waan baa-yo ma yaa daama wuɔ: «*Baa cira: <Hai ka nyugũŋ dɔrɔ-i-na ka bĩ Kirsa-i?>*» ⁷ Baa

† 9:32 Tãmpɛlle maŋ malãaŋ nuɔmba-i: Ba gbɛ Yesu yaa-i. Nieŋ Pier diɛ. 2.4,8. ‡ 9:33 Nieŋ 10.11; Isayi seɓe-i-na (Ésaïe) 8.14; 28.16; Pier diɛ. 2.6-8. * 10:5 Buolmaŋ-seɓe (Lévitique) 18.5; Gal. 3.12

bi tiraa η cira: «*Hai ka suur h̄ĕma-na ka sire Kirsai-i?*»
⁸ Ma nyegāaη wuɔ: «*Diiloη-nelma dii η caaηgu-na; maa dii η nuηgu-na, maa dii η huɔηga-na.*»[†] Ma ciĕra wuɔ na h̄ūu Diiloη-maama-i. I wuɔra i waη ma yaa-i baa nuɔmba-i.
⁹ Na saa da, da η puur η nuηgu-i a waη-ma nuɔmba yufelle-na wuɔ Yesu yaa Itieηo-i, aa h̄ūu-ma h̄iη wuɔ Diiloηo siire-yuɔ hiel-o kuomba hɔlma-na, η ka kor. ¹⁰ Da η h̄ūu-ma h̄iη, Diiloηo tuɔ k̄aη-ni nelviin nuɔ. Da η puur η nuηgu-i a waη-ma, Diiloηo kor-ni. ¹¹ Na saa da, Diiloη-nelma ciĕra wuɔ: «*Umaη duɔ haa u naηga yuɔ, kutieηo yaaηga siĕ ture.*»[‡] ¹² A ce dumaaηo-na Yuifubaa-ba-i baa *niĕraamba-i kuuduɔηgu yaa-i; b̄iηk̄uηgu saa bɔrɔ-bĕi. Yunteduɔηo'i yiĕη ba yuη-nu hiĕre tuɔ ce ānfafamma-i bamaη muyaaη ba natiĕηa yuɔ. ¹³ Ȩaa maη nyegāaη dumaa Diiloη-nelma-na wuɔ: «*Umaη duɔ muo u natiĕηa Itieηo-na, u ka kor-o.*»[§] ¹⁴ Ȩga da ba saa haa ba naηga yuɔ, ba ka ce niĕ gbāa muo ba natiĕηa yuɔ? Aa da ba saa nu u maama-i, ba ka ce niĕ gbāa haa ba naηga yuɔ? Aa moloη duɔ uu si dii duɔ tuɔ waη u nelma-i, ba ka ce niĕ gbāa numa? ¹⁵ Aa moloη duɔ saa puɔr ma yerreη, ma ka ce niĕ gbāa waη? Ma waaη Diiloη-nelma-na wuɔ: «*Bamaη juɔη baa neldɔdɔlma-i, ba jomma sa suɔ aa f̄ĕ huɔηga.*»^{*} ¹⁶ Ȩga nuɔmba-i hiĕre ba saa siĕ *Neldɔdɔlma-i. *Isayi waaη-ma wuɔ: «*Itie, iη waη nelma maη, η daa hai h̄ūyāa-ma?*»[†]
¹⁷ Terieηgu faηgu-na, Kirsai nelma numma yaa juɔη baa ma h̄ūuma-i.
¹⁸ Yaaη mi yuu-na: Nuɔmba saa nu nelma famma-i wei? Ba nuɔ-ma! Diiloη-nelma ciĕra wuɔ:
 «*Ba nelma gbuyaa h̄ĕma-i hiĕre.*

[†] 10:8 Ānjīnamma tiyemmar-sĕbĕ (Deutéronome) 30.12-14

[‡] 10:11 Isayi (Ésaïe) 28.16 [§] 10:13 Yowĕl (Joël) 3.5 ^{*} 10:15 Isayi

(Ésaïe) 52.7 [†] 10:16 Isayi (Ésaïe) 53.1

Nuɔmba nuɔ ba nelma-i nileiŋa-na hiere ka saa.»[‡]

¹⁹ Mi ka tiraa yuu ne: *Isirahel-baambaŋ nuɔ-ma, ba saa naa suɔ ma yaanŋa-i wei? Ma yaanŋa suyaa! Moisi yaa waanŋ-ma dielũɔ wuɔ: «Diiloŋo ciera:

«*Nan'a na sa kãŋ bamaŋ wuɔ ni-eraamba, mi ka ce na ta na ce yelma bei.*

Mi ka ce na hɔmmu du baa bamaŋ sa suyaan bĩŋkũŋgu.»[§]»

²⁰ Aa Isayi daa holle cira: «Diiloŋo ciera:

«*Bamaŋ saa ta ba taara-mie, ba daa-mi.*

Bamaŋ saa ta ba yuu-mi baa weima, mi caraaya ba yaa-i.»^{}*

²¹ Ŋga kumaŋ ŋaa Isirahel-baamba kũŋgu-i, Diiloŋo ciera: «*Bãanŋu-i baa isuŋgu-i mi bĩ mi baamba-i, ŋga ba sa sie-mi.*

Ba sa nu mi nunŋu-i aa tiraa pu bubuɔsĩnni baa-mi.»[†]

11

Diiloŋo saa cĩna Isirahel-baamba-i

¹ Terienŋu fanŋu-na, yaan mi yuu-na: Diiloŋo cĩnaana u baamba-i *Isirahel-baamba-i wei? U saa cĩna-bei. Mei ferɛ-i Isirahel nellen-wuon muɔ, *Abiramu hãayɛlŋ muɔ aa *Bensaamie dũŋ-wuon muɔ. ² Diiloŋ u yufellen hilaa bamaŋ nuɔ-i dii ku domma-na, u sie gbãa cĩna-bei. *Eliŋ muyaa u natiŋa Diiloŋo-na Isirahel-baamba maama-na kusuon-nu Diiloŋ-nelma-na, ma sĩ na suɔ ku terienŋu-i ke?

³ U ciera wuɔ: «*Itie, ba kuɔ ŋ *pɔpuɔbiemba-i aa muonu mumbuolmun-terni-i. Muɔmei tĩyãa mi diei ŋ huonŋu-na, ŋga baa dii ta ba taara-mie baa komma.»^{*}* ⁴ Uŋ waan mafamma-i Diiloŋo siyaa-yo baa hama-i? U ciera wuɔ: «*Ŋ saa tĩe ŋ diei! Nuɔmba neifiera siei nuɔsiba ndii dii baa-mi*

[‡] 10:18 Gbeliemaŋ-nalãanŋu (Psaume) 19.5 [§] 10:19 Ānjĩ-namma tiyemmanŋ-sebe (Deutéronome) 32.21 ^{*} 10:20 Isayi (Ésaïe)

65.1 [†] 10:21 Isayi (Ésaïe) 65.2 ^{*} 11:3 Jãmatigi ba sebedĩelãŋo (1 Rois) 19.10,14

mi jĩnamma-na, kutaamba saa pigerj dede Baal†*yaanga-na.*»‡⁵ Kuubiduɔŋ daaku yaa nyuŋgo ku bāangu-na: Diiloŋ uŋ fiɛlaa cɛllɛ-baamba maŋ Isirahel-baamba-na, baa dii yogo. ⁶ U ciɛ baa-ba aa fiɛl-ba, u saa ne ba maacemma. Kuɔ uu naa ne ba maacemma, baa naa saa cira u ciɛ baa-ba.

⁷ Ku yuŋgu yaa daaku wuɔ Isirahel-baambaŋ taa ba taara kumaŋ, ba saa da-ku; Diiloŋ uŋ fiɛlaa bamaŋ bei, ba'i daa-ku yon. Ba boluŋgu ciɛ ɔnyagarmantaamba ⁸ ŋaa maŋ nyegāaŋ dumaa Diiloŋ-nelma-na wuɔ: «*Ji hi baa nyuŋgo Diiloŋo ciɛ ba hɔmmu ku aa yaŋ-ba, aa cu ba yammu-i, aa suuye ba tũnni-i ba sa nu baa-ni.*»§ ⁹ *Davidi bi ciera wuɔ:

«*Baŋ wuɔ niidɔdɔlni maŋ,
mi taara Diiloŋo ce-ni ŋaa kɔllu a bel-ba,
u ce-ni ŋaa juɔŋo a cure-bei,
u ce ni yaa u sɔgɔlɛnu ba gbeini-i a suu ba ɔmbabalma
sɔlaaŋgu-i.*

¹⁰ *Mi taara u yir-ba, ba baa tiraa ta ba da baa ba yufieŋa-i.*

*Aa u haa yaahuolo-i bei, ba baa gbāa ciir wuɔ baa-yo.»**

¹¹ Yaaj mi yuu-na: Isirahel-baambaŋ tisāaŋ ba fere a cii, ba ka pāŋ tĩɛ dii hiɛma-na wei? Ba siɛ pāŋ tĩɛ dii. Ba cālmɔɔ birii yaŋ aa kāyā *nieraamba kor. A ce dumaaŋo-na, Isirahel-baamba ka ta ba ce yelma bei. ¹² Da kuɔ ba cālmɔɔ ciɛ ɔnfafamma nelbiliemba-na, da kuɔ ba ciima kāayā nieraamba-i, da ba sire, ku ka kāyā nelbiliemba-i ka hi hie?

Nieraamba kormaŋ-kũŋgu-i

¹³ Fiɛfiɛ-i mi nelma vii *nieraaj namei. Namaa namaŋ *Isirahel-baaŋ namaa sɪ, Diiloŋo puɔraa-mi namaa hɔlma

† 11:4 Baal: Tiŋgu naŋ yerre-i dumaaŋo-na. ‡ 11:4 Jāmatigi ba sebediɛlāŋo (1 Rois) 19.18 § 11:8 ɔnjĩnamma tiyemman-ɛbe (Deutéronome) 29.3; Isayi (Ésaïe) 6.10; 29.10 * 11:10 Gbeliemaŋ-nalāaŋgu (Psaume) 69.23-24

yaa nuɔ-i. Mi maacemma sa suɔ aa dɔlnu-miɛ. ¹⁴ Mi bi ce kufanɔgu-i da mi ce mi nellerɔ-tobimba-i yelmantaamba a gbãa da mi kor banamba bei. ¹⁵ Na saa da, Diilonɔ uɔɔ ciɛlaa-ba kɔtuɔɔgu, ku ciɛ fuɔ baa niɛraamba-i ba suurnu ba-naa. Duɔ ji siɛ ba piɛ-yo, kufanɔgu ka waa niɛ niɛ? Ku ka waa ɔaa ba kuu aa sire.

¹⁶ Na saa da, da ɔ pã dīdīɛlãmma-i hã Diilonɔ-i, ɔ dīmma-i hiere ma ciɛ Diilonɔ-maama. Da ɔ pã tibikãalmba-i hã Diilonɔ-i, tibinegemmu-i hiere mu ciɛ Diilonɔ-muumu. ¹⁷ Isirahel-baamba dii ɔaa cīɔ-tibiɔngu aa niɛraaɔ namaaɔ-i na waa ɔaa hīɛɔ-tibiɔngu. Diilonɔ karaa cīɔ-tibiɔngu negemmu nammu nanna, aa biɛ hīɛɔ-tibiɔngu negemmu gbo mu fonni-na. Cīɔ-tibiɔngu negemmuɔ daɔ tibiɔmma maɔ, namaa na bi da maaduɔma famma yaa-i, aa ma hel hiere kaasīduɔɔ daani yaa nuɔ-i. ¹⁸ Kufanɔgu teriɔngu-na, baa na nye baɔ karaa negemmu maɔ. Na ce niɛ aa nye-mu? Negeɔga sa tūu kaasīni, ɔga kaasīni'i tūyãaɔ negeɔga! ¹⁹ Unaa gbãa bi cira: «Diilonɔ karaa negemmu fammu-i aa dii muɔmei mu fuɔngu-na.» ²⁰ U waɔɔ ninsonɔ, ɔga kumaɔ ciɛ Diilonɔ kar-mu, ku yaa daaku: Mu saa haa mu naɔga yuɔ ku'i ciɛ u kar-mu halaɔmu. Nuɔniɔ haa ɔ naɔga-i yuɔ ku'i ciɛ u dii-ni mu fuɔngu-na. Yaɔ aa ɔ nanna bombolma-i aa ɔ ta ɔ kãalã Diilonɔ-i. ²¹ Diilonɔ duɔ kar cīɔ-tibiɔngu negemmu-i nanna, bige-i gbãa ciɛ-yo hīɛɔ-tibiɔngu muumu karma-na? ²² ɔ saa da, Diilonɔ pigãaɔ u fafaaɔgu-i baa u hɔdorre-i pigãaɔ daama temma yaa-i: U huɔɔga donɔ baa bamaɔ naana u hūmelle-i aa fa baa nuɔni maɔ nyaarãa-yuɔ. Da ɔ bi nanna-yuɔ, u bi kar-ni nanna cīɔ-negemmu temma. ²³ Aa Isirahel-baɔ da ba nanna ba ãnyagarma-i, Diilonɔ ka bir dii-ba ba fonni-na. Ku fɔɔɔgũɔ dii-yuɔ u duɔ ce-ma. ²⁴ Nuɔɔ-i, naɔ waa hīɛɔ-tibiɔngu, ba kar-ni jo ji gbo-ni cīɔ-tibiɔngu; mafaɔ da ma saa yar Diilonɔ-i, cīɔ-tibiɔngu fereɔ

negemmu gbomma ce niɛ gbãa yar-o?

Isirahel-baamba kormaŋ-kũŋgu-i

²⁵ Tobij namaa, mi taara na suɔ Diiloŋo kusũŋgu-i, ku yaa na ka suɔ wuɔ na nelnulle gbɛ̄e baa-na. *Isirahel-baamba namba nyaayã ba fere. A ce dumaŋo-na Diiloŋo yaan-ba tuɔ cie *nieraaamba maŋ dii da ba kor hiere, ba kor aa u suɔ kor-ba. ²⁶ Isirahel-baamba ka kor hiere dumɛi ŋaa maŋ nyegãaŋ dumaa wuɔ:

«Kɔŋkɔrtieŋo ka hel *Sinyɔ;

u ka hiel *Yakɔbu hãayɛ̄lmba-i ãnyagarma-na.

²⁷ Mi ka hur ba ãmbabalma-i halaŋ-ma bei aa bel *tobisĩnni baa-ba.»†

²⁸ Isirahel-baambaŋ'a ba saa siɛ *Neldɔdɔlma-i, die i ne-ku, ba cie Diiloŋ-bigãarãamba, ŋga ku kuraa nieraaŋ namaaŋo-i. A ne da die ne Diiloŋ u yufelleŋ hilaa-bei dumaa, i ne da ba maama dɔlnu-yuɔ yogo ba bĩncuɔmba maa-na. ²⁹ Na saa da, Diiloŋ duɔ hã-ni, u hã-ni. U yufel da di hel-niɛ, di hilaa-niɛ; u sa bir baa huɔŋ-ãndaŋgu.

³⁰ Yiinaa-i-na, namaa na saa ta na nu Diiloŋo nuŋgu-i, Isirahel-baambaŋ juɔ cĩina u nuŋgu-i huɔŋgu maŋ nuɔ-i, u suɔ ce hujarre namaaŋo-na. ³¹ Ba yagaraa Diiloŋo nuŋgu-i fiefie-i-na a ce u ce hujarre namaaŋo-na, aa bafamba da ba bi da u hujarre-i. ³² Kumaŋ cie mi waŋ-ma dumaaŋo-na, Diiloŋo yaan Isirahel-baamba-i baa nieraaamba-i hiere ba fereŋ nuɔ ba suur ãmbabalma-na bãl ba nuhɔeŋ-na aa suɔ duɔ ce hujarre bei hiere.

³³ Coima saa fa, Diiloŋo fafaaŋgu temma si dii! U nu nelma-i ma numma-i aa tuɔ suɔ weima-i hiere. Molo siɛ gbãa suɔ u huɔya-maama-i tĩ-ma, molo siɛ bi gbãa konnu u kusũŋgu-i ³⁴ ŋaa maŋ nyegãaŋ dumaa u nelma-na wuɔ: «Hai gbãa suɔ Itierjo kusũŋ-maama-i?

† 11:27 Isayi (Ésaïe) 59.20-21

Hai gbãa dii nelma u tũŋ-nu?[‡]

³⁵ *Hai diyaa cẽmelle yuɔ dede aa u duɔ ji suu-de huɔŋ-nu?»*[§]

³⁶ Bĩmbĩnni-i hiere u yaa hielaa-ni, nii dii fuɔ nagãŋ-na aa ni tĩyãa fuɔ tĩema. Yaan̄ i tiɛ gbɛliɛŋ u yaa-i hɔnni maŋ jon̄! Ma ciɛ.

12

Diiloŋ-biloŋ-wuɔsaan̄gu

¹ Tobin̄ namaa, Diiloŋ uŋ ciɛ hujar daade temma-i yie, jande, mi cãrã-nei, hãan̄-yon̄ baa na fere ŋaa ban̄ hãŋ-yon̄ tãmmaŋ-kũŋgu dumaa. Yaan̄ na ciluɔ tuɔ fa. Taa na ce kumaŋ dɔlaan̄-yuɔ. Ba buol Diiloŋo-i dumei ninson̄-buolma-i. ² Baa na ta na nyaanu nelbiliemba kuucerŋgu-i, yaan̄ Diiloŋo bir-na u birma a hã-na ãŋjɔgɔfɛlemma, ku yaa na ka ta na suɔ Diiloŋo huɔŋga-i: Kumaŋ faa, kumaŋ dɔlaan̄-yuɔ baa kumaŋ vii, na ka ta na suɔ-ku.

³ Diiloŋ uŋ firiinu u huɔŋga-i aa ce baa-mi, mi ka dii nelma na tũnni-na hiere: Yaan̄ bombolma-i aa nelieŋo nelieŋo u jĩna u fere u fuon̄gu-na. Nan̄ haa na nan̄ga-i Diiloŋo-na aa u hã-na fĩŋgɔbaa-ba maŋ, taa na ce na weimambaa-ba-i na saanu baa ba yaa-i. ⁴ Nelbiloŋ uŋ yey dumaa baa terni bɔi u kũɔma-na, terieŋgu terieŋgu baa ku maacemma, ⁵ mie iŋ fie ciinu, i suuriinu i-naa dumei. Ii dii ŋaa i gbuɔnu ce nelduɔŋo *Kirsã horre-na, nelieŋo nelieŋo baa u munyierammu. ⁶ Diiloŋo firiinu u huɔŋga-i a hã-ye i de-i-deŋ fĩŋgɔbaa. Duɔ hã nuɔni maŋ u pɔpuɔrun̄gu cemman̄-fĩŋgũɔ-i, baa haar baa-yo u hũmelle-na. ⁷ Kãyãmmaŋ-fĩŋgũɔ duɔ waa baa umaŋ, u tuɔ kãyã. U nelma pigãamaŋ-fĩŋgũɔ duɔ waa baa umaŋ, u tuɔ waŋ-ma u pigãan̄. ⁸ Sirɛiŋ-fĩŋgũɔ duɔ waa baa umaŋ, u

‡ 11:34 Isayi (Ésaïe) 40.13 § 11:35 Yɔbu (Job) 41.3

tuɔ dii sireiŋa-i banamba-na. Umanɗ duɔ da u nagãŋ-na, kutienɗo yaŋ u nanɗa ta ka fara baa huɔŋga diei. Umanɗ duɔ da yaanɗa-i, u ce u yaatesiŋni-i baa pãama. Duɔ hã umanɗ fɔŋgũɔ-i wuɔ u tuɔ kãyã sũntaamba-i, kutienɗo tuɔ ce-ma baa hɔfɛlle.

⁹ Na nelnyulmu saaya mu koŋ, huhurma saa saaya ma waa-muɔ. Gbuu na bigãaŋ ãmbabalma-i aa na vaa na fere baa ãnfafamma yaa-i. ¹⁰ Taa na dɔl na-naa ŋaa ceduɔŋ-bienɗ namaa. Taa na jĩna na fere banamba huɔŋ-nu. ¹¹ Taa na hinu pãama-i, baa na ce yentaŋ namaa. Vaanɗ na fere baa Itienɗo maacemma-i, baa na fɛ baa-ma. ¹² Nanɗ hiŋ kumanɗ taalunɗu-i, yaanɗ ku ta ku fɛ na hɔmmu-i. Weiŋ da ma da-na, na doluonu-mei. Taa na hinu Diilocãrãlle-i. ¹³ Taa na kãyã Diiloŋ-dũŋ-baamba manɗ naaluɔ uŋ suurii-bei. Taa na ce niraamba nersĩnni-i fafamma. ¹⁴ Taa na cãrã Diiloŋo-i na hã bamanɗ cienɗ-nanɗ kpãncɔlgũɔ-i. Taa na cãrã kuufafaanɗu na hã-ba; baa na haa na nubabalaanɗu bei. ¹⁵ Taa na nyɛ baa bamanɗ nyienɗ, aa na ta na kaal baa bamanɗ kaalaanɗ. ¹⁶ Taa na nunu na-naa. Baa na ta na tetey na fere; yaanɗ aa na ta na sie maacemma manɗ sɔlsɔl-maama-i*. Baa na da nie sĩ na suɔ weima-i hiere.

¹⁷ Baa na ta na suu ãmbabalma sɔlaanɗu-i baa ãmbabalma. Gbãaŋ na ta na ce kumanɗ faa na hã nuɔmba-i hiere. ¹⁸ Gbãaŋ na ta na gbo baa nuɔmba-i hiere; baa na yaŋ ma hella namaa. ¹⁹ Mi jẽnaanɗ namaa, baa na ta na suu sɔlaanɗu-i na fere, yaanɗ Diiloŋo yaa tuɔ suu-ku. Na saa da, ma nyegãaŋ Diiloŋ-nelma-na wuɔ: Itienɗo ciera wuɔ: «Yaanɗ sɔlaanɗu-i na hã muɔ. Muɔmei ka pã nelienɗo nelienɗo baa kumanɗ saaya baa-yo.»† ²⁰ Ŋga kumanɗ namaa kũŋgu-i, ku

* ^{12:16} Yaanɗ aa na ta na sie maacemma manɗ sɔlsɔl-maama-i: Girekimma-na terienɗ daaku gbãa bi nu nunɗ daama-i: «Yaanɗ aa na ta na sie na pie nawalaamba-i.» † ^{12:19} Ænjĩnamma tiyemmanɗ-sɛɓe (Deutéronome) 32.35

yaa daaku: «Nyul da mu ta mu ko η bigāarāŋo-i, hã u wuo. Hũŋkuɔsĩŋ da ni bel-o, hã u nyɔŋ. Da η ce mafamma-i kuu dii ŋaa η gbālāa dāncieŋa'i kũnna u yuŋgu-na.»[‡] ²¹ Baa na yaŋ āmbabalma da yuŋgu nei, cieŋ ānfafamma-i na hiel āmbabalma-i na hɔlma-na.

13

Taa na sie fõŋgõtaamba wulaa

¹ Neliɛŋo neliɛŋo u saaya u tuɔ sie fõŋgõtaamba wulaa. Kumaŋ cie mi waŋ-ma dumaanjo-na, fõŋgõtesĩnni-i hiere ni hel Diiloŋ-na, u yaa jĩena fõŋgũo-i hiere. ² A ce dumaanjo-na umaŋ duɔ tuɔ gāŋ baa fõŋgõtaamba-i, u gāŋ baa Diiloŋo. Bamaŋ ciinaanaŋ fõŋgõtaamba nuŋ-āndaanjo-i, baŋ taaraŋ kumaŋ ba ka da-ku. ³ Da η ta η ce kuuviŋgu, korma sa da-ni baa fõŋgõtaamba-i. Korma da āmbabalmanciraamba'i baa-ba. Terieŋgu fanjo-na, da η'a η sa taara korma ta ma da-ni baa-ba, yaŋ aa η ta η ce kuuviŋgu, ku yaa bafamba fere-i ba ka ta ba gbelieŋ-ni. ⁴ Fõŋgõtaamba ce Diiloŋ-maacemma'i dumaanjo-na da ba dii-ye hũmefafalle-na. ŋga da η bir yaŋ aa ta η ce kuubabalaanjo, η saaya η kālā-bei. Diiloŋ uŋ hã-ba comelle maŋ, u saa hã-ba baa-de gbāŋgbāŋ, ba ce fuɔ maacemma'i baa-de. Umaŋ duɔ cāl, baŋ haa kumaŋ yuo, ku pigāan Diiloŋ-berru. ⁵ Ku'i cie i gbĩe i tie sie fõŋgõtaamba wulaa. I baa ne muoru yoŋ aa tie sie, i ne i hõmmu, i suyaa wuo ku faa.

⁶ Ku'i bi cie η da na saaya na ta na pã na nampobaa-ba-i. Bamaŋ hũyāan nampo-i, Diiloŋo'i bi hãa bafamba-i maacemma famma-i. ⁷ Niŋ saaya η pã kumaŋ, pã-ku η hã kuŋ vii umaŋ. Taa na pã nampobaa-ba-i na hã ba taamba-i,

[‡] 12:20 Bĩncuɔŋ-nelmaŋ-seɓe (Proverbes) 25.21-22

umaj du᠔ saaya baa kām̄ma, na kāṅ-yo. Umaj du᠔ saaya baa bəbəima, na ce-yo bəi.

Ānjīnamma tuole-i

⁸ Da ma hel nelnyulmu-na, baa na yaṅ biṅkūṅ cēmelle waa unaj nu᠔-na. Na saa da, umaj du᠔ yaṅ banamba maama ta ma dōlnu-yu᠔, kuu dii ṅaa kutieṅo tīe baa *Moisi *ānjīnamma-i ma kūṅgu-na hiere. ⁹ Kumaṅ cie mi waṅ-ma dumaṅgo-na, mamaṅ nyegāṅ ānjīnamma-na wu᠔: «Baa ce *fuocesīnni, baa ko nelieṅo, baa cuo, baa nenu nelieṅo»* ka cor baa manamma-i hiere, ma ju᠔ ji gbura ma-naa nelma diei maṅ daama yaa nu᠔-i wu᠔: «*Ij saaya ṅ dōl ṅ nanolṅo-i ṅaa niṅ dōl ṅ fere duma.*»[†] ¹⁰ Da ṅ ta ṅ dōl ṅ nanolṅo-i, ṅ sa jōḡu᠔ṅ-yo baa kuubabalaṅgu. Terieṅgu faṅgu-na, nelnyulmu da mu waa-nie, kuu dii ṅaa ṅ tīe baa ānjīnamma-i hiere ma kūṅgu-na.

Ku piē ku jo dii

¹¹ Baa na hūu nel daama-i na nanna. Iṅ yeṅ hu᠔ṅgu maṅ nu᠔-i daaku-i, namaa fere-i na su᠔-ku. Baa na du᠔fūṅ, siireṅ, ku hii! Koṅkoro piyaa-ye fiefie-i-na a yaṅ iṅ ṅa naa hūu Diiloṅ-maama-i feleṅma-i hu᠔ṅgu maṅ nu᠔-i. ¹² Isu᠔ṅgu niinu tī, cuo piyaa kaalma. Yaṅ i nanna kukulmaṅ-maacemma-i aa i tie ce bāantīmma. ¹³ Yaṅ i tie ce kuuviṅgu, bāantaamba ce dumei. I yaṅ niiwuoniṅ-gbuolaṅgu-i, baa kolmaṅ-gbuolaṅgu-i, baa biṅwosiṅni-i ni siṅni-na hiere. I yaṅ berkarre-i baa nenemuṅgu-i. ¹⁴ Yaṅ i bie Itieṅo-i Yesu-Kirsa maama aa i ne i kusūnniṅ-maama-i aa i yaṅ-ma.

* 13:9 Helmaṅ-sēbe (Exode) 20.13-17; Ānjīnamma tiyemaṅ-sēbe (Deutéronome) 5.17-21 † 13:9 Buolmaṅ-sēbe (Lévitique) 19.18

Baa cāl η nawuoŋo-i

¹ Baa na ta na tīel umaŋ saa naŋ kaasīnni dei yogo Diiloŋ-hūmelle-na; taa na piε-yo na caaŋ-nu. Baa na ta na fanu na-naa baa-yo u ānjɔguɔma-na. ² Ɔaa unaŋo dii u suyaa wuɔ niiwuoni-i hiere ni gbāa wuo. A ne da umaŋ saa naŋ kaasīnni dei yogo Diiloŋ-hūmelle-na u sa dii kūɔma u nuŋgu-na, u wuo dīmma yoŋ. ³ Umaŋ wuyaaŋ niiwuoni-i hiere, u baa nye umaŋ wuɔ ninanni nyaa-yo, aa umaŋ sa wuyaaŋ niiwuoni-i hiere u baa cāl umaŋ wuyaaŋ-niŋ. Diiloŋ uŋ siyaa dii-yo u horre-na, yuŋgu si dii u cālma-na. ⁴ Naŋ hilaa hie aa da manamma ta η cāl unaŋ cāarāŋo-i? Ku nuɔlaa-yo wa, ku saa nuɔl-o wa! Ma hii nuɔ baa bige-i? Aa ku siε gbāa nuɔl-o; Itieŋo dii tuɔ kāyā-yuɔ. Ku fōŋgūɔ dii-yuɔ u tuɔ kāyā-yuɔ.

⁵ Banaŋ wulaa, yinni-i hiere ni sa saa; ni maar ni-naa. Banaŋ ba'a yinni-i hiere nii dii niiduɔni. Neliεŋo neliεŋo, u yaŋ mamaŋ dii u huɔŋga-na ma ye-yo. ⁶ Umaŋ buɔraŋ yinni-i, u bɔrɔ-niε Itieŋo maa-na. Umaŋ wuyaaŋ bīm̄bīnni-i hiere, u bi wuo-ni Itieŋo maa-na. Kumaŋ ciε mi waŋ-ma dumaaŋo-na, kutieŋo jaal Diiloŋo-i ni maama-na. Aa umaŋ wuɔ niiwuoni nanni nyaa-yo, u bi ce-ma Itieŋo maa-na. Fuɔ bi jaal Diiloŋo-i. ⁷ Na saa da, i hɔlma-na, molo si dii tīena u fεreŋ maa-na, molo sa bi ku kā u fεreŋ maa-na. ⁸ Da η hoŋ Diiloŋ-horre-na, η huɔŋ Itieŋo maa-na, aa da η bi ku, η kuu Itieŋo maa-na. A ce dumaaŋo-na ii dii cicēlma wa, i kuu wa, i tieŋo yaa Yesu-Kirsa-i. ⁹ Bige-i ciε mi waŋ-ma dumaaŋo-na? U kuu aa sire jo ji waa bikuomba-i baa cicēlmantaamba-i hiere ba yuŋ-nu. ¹⁰ Ɔga ma bilaa niε naŋ da manamma ta η cāl η nawuoŋo-i? Ma bilaa niε naŋ

ta η nye η nawuonjo-i sũlma? I ka cor hiere Diilonj-fuore-na u yuu-ye i de-i-diei. ¹¹ Na saa da, ma nyegãaη Diilonj-nelma-na wuɔ:

«Muɔ Ciceĩmantieη muɔ,

mi siε kar ku coima,

nuɔmba-i hiere ba ka jo ji dũuna mi yaaηga-na.

Aa neliεjo neliεjo u ka puur u nuηgu-i waη-ma wuɔ muɔmei Diilonjo-i kelkel.»*

¹² Terieηgu faηgu-na, neliεjo neliεjo uη ciε kumaη, u ka yiera Diilonjo yaaηga-na a waη-ku.

Baa guɔl η nawuonjo gbeini-i

¹³ A ce dumaηjo-na, yaaη i yaη i-naa cãlma. Yaaη aa na bel na fεre unaaη nuɔ η baa ji guɔl unaaη gbeini-i a pira-yuɔ Diilonj-hũmelle-na. ¹⁴ Itieηjo-i Yesu ciε meɔ suɔ, aa tiraa tir suɔ wuɔ kuuwuonjo saa nyaa neliεjo. Ŋga umaη duɔ tuɔ jɔguɔη wuɔ kuuwuonjo daaku nyaa-yo, η bi da ku nyaa-yo. ¹⁵ Da η ta η ce kuujaaηgu η natobiηjo-na baa niη wuo kumaη, η naana nelnyulmuη-hũmelle-i. *Kirsaaη kuu umaη maa-na-i, η ka kɔsuɔη-yo kuuwuonjo maa-na yon wei? ¹⁶ Kumaη faa naη yufelle-na, da η suɔ wuɔ ku cemma gbãa bĩena Diilonj-hũmelle yerre-i, ne-ku aa η yaη-ku.

¹⁷ Na saa da, *Diilonj-nelleη-kũηgu-i niiwuoniη-kũηgu sĩ, niinyɔnniη-kũηgu bi sĩ. Diilonj-nelleη-kũηgu yaa viisĩnni, baa yaafẽlle baa hoƒẽlle, ni da *Diilonj-Yalle yaa wulaa-i.

¹⁸ Umaη duɔ tuɔ cãa Kirsaa-i cãama famma temma-i, u kũηgu dɔlnu Diilonjo-i aa nuɔmba bi bĩ u yefafalle.

¹⁹ Terieηgu faηgu-na, kumaη juɔη baa yaafẽlle-i muntĩenammu-na aa ta ku ce i hieronjo-i i tie naη kaasĩnni Diilonj-hũmelle-na, yaaη i vaa i fεre baa kufaaηgu cemma yaa-i. ²⁰ Baa na guɔla Diilonj-maacemma-i baa niiwuoni. Niiwuoni-i hiere ni faa ninsorjo, Ŋga kuuwuonjo maη ka

* 14:11 Isayi (Ésaïe) 45.23

guɔl η natobiŋo gbeini-i Diiloŋ-hūmelle-na, ku wuoma saa fa. ²¹ Bīŋkūŋgu bīŋkūŋgu, kumaŋ gbāa guɔl η natobiŋo gbeini-i Diiloŋ-hūmelle-na, ne-ku aa η yaŋ-ku. Da kuɔ naŋ kūɔwuole-i sisɔ η konyɔlle ka guɔl u gbeini-i, ne-ku aa η yaŋ-ku. ²² Niŋ suɔ kumaŋ η huɔŋga-na kufaŋgu bīŋkūŋgu yaŋga-na, yaŋ ku tīe nuɔ baa Diiloŋo na hɔlma-na. Umaŋ sa ciɛŋ u weima-i baa hɔmmu hāi, kutieŋo yuŋgu dɔlaa. ²³ Ŋga umaŋ duɔ tuɔ wuo bīŋkūŋgu aa u huɔŋga saa hūu-ma baa-ku a kā u Diiloŋ-hūmelle yaŋga-na, Diiloŋo ka yuu-yo. U ka yuu-yo niɛ niɛ? U āncemma-i baa u Diiloŋ-hūmelle sa kā yanduɔŋga. A ne da kumaŋ sa kāaŋ yanduɔŋga baa η Diiloŋ-hūmelle-i kuubabalaŋgu.

15

Biyaŋ Yesu-Kirsa maama

¹ Miɛ maŋ yieraaya doŋ Diiloŋ-hūmelle-na, ku saaya i tie kāyā bamaŋ saa yiera doŋ miɛ temma-i. I saa saaya i tie ce kumaŋ dɔlaanuŋ miɛ yoŋ. ² Neliɛŋo neliɛŋo i hɔlma-na, u saaya u vaa u fɛɛ baa kumaŋ dɔlaanuŋ banamba-i a kāyā-bei ba naŋ kaasīnni Diiloŋ-hūmelle-na. ³ Na saa da, *Kirsa saa tuɔ ce kumaŋ dɔlaanuŋ fuɔ. Ma nyegāaŋ Diiloŋ-nelma-na wuɔ: «*Diilo, bamaŋ taa ba tuora-niɛ*, ba tuosīnni birii haa muɔmɛi nuɔ-i.»*

⁴ Mamaŋ nyegāaŋ Diiloŋ-nelma-na hiere dii ku bieŋa-na, ma nyegāaŋ da ma pigāaŋ-ye nelma. Ma ce-ye hɔhīnantaŋ miɛ aa ta ma dii sireiŋa yie i die gbāa die tie hīŋ Diiloŋ-ciiluŋgu taalūŋgu. ⁵ Diilo fuɔ maŋ hɔhīnammu tieŋo-i baa sireiŋa tieŋo-i, u kāyā-nei na ta na nunu na-naa ŋaa Yesu-Kirsaŋ waŋ-ma dumaa. ⁶ Ku yaa na ka gbonu hiere ce noduɔŋgu ta na gbeliɛŋ Diiloŋo-i Itieŋo-i Yesu-Kirsa To-i.

* 15:3 Gbeliemaŋ-nalāaŋgu (Psaume) 69.10

⁷ Terieŋgu faŋgu-na, taa na sie na-naa Diiloŋo yerre fafaaŋgu maama-na, ŋaa Kirsan̄ siyaa namaaŋo-i dumaa.

⁸ Yaan̄ mi tūnu-nei, Kirsan̄ juo duo ji kāyā *Yuifubaa-ba-i. Diiloŋ uŋ ŋa naa pā nuŋgu maŋ baa ba bĩncuɔmba-i, Yesu juo ji ce ku yaa-i a pigāan̄ wuo Diiloŋ duo waŋ mamaŋ, u ce-ma. ⁹ U bi juo *nieraamba da ba gbāa gbeliŋ Diiloŋo-i u ānfafamma maama-na ŋaa maŋ nyegāan̄ dumaa Diiloŋ-nelma-na wuo:

«*Ku'i cie mi ka ta mi gbeliŋ-ni nieraamba hɔlma-na,*

aa ta mi hāl neini mi tuɔlɔnu-nie.»[†]

¹⁰ Ma bi nyegāan̄ wuo:

«*Nieraan̄ namaa, yaan̄ na hɔmmu fẽ Itieŋo baamba muumu temma-i.*»[‡]

¹¹ Ma bi tiraa nyegēŋ wuo:

«*Nieraan̄ namaaŋo-i hiere, taa na gbeliŋ Itieŋo-i!*

Nelbilieŋ namaaŋo-i hiere nilieŋa-na, taa na hāl neini na tuɔlɔnu-yuo.»[§]

¹² Aa bi tiraa nyegēŋ *Isayi seɓe-i-na wuo:

«*Yese* *hāyēl̄ŋo naŋo ka jo.

U ka sire waa nieraamba yuŋ-nu.

Nuɔmba-i nilieŋa-na hiere ba ka haa ba nan̄ga-i u yaa nuɔ-i.»[†]

¹³ Nan̄ haa na nan̄ga Diiloŋo-na, fuo maŋ i cicuɔŋgu tieŋo-i, u fẽ na hɔmmu-i da hĩnni, aa gbuu dii yaafille na muntieŋammu-na, ku yaa *Diiloŋ-Yalle ka ce na ta na hĩŋ u ciilun̄gu taalun̄gu boi.

Mamaŋ yuu Pol huɔŋga-i

[†] 15:9 Gbeliemaŋ-nalāan̄gu (Psaume) 18.50 [‡] 15:10

Āŋjīnamma tiyemaŋ-seɓe (Deutéronome) 32.43 [§] 15:11

Gbeliemaŋ-nalāan̄gu (Psaume) 117.1 * 15:12 *Yese: Davidi*

to yaa-i. Niŋ u sīnni-i Samiel sebedīelāŋo-na (1 Samuel) 16.5-13. U bi waa Yesu haayieŋo. Niŋ Matie seɓe-i-na 1.6.

[†] 15:12 *Isayi (Ésaïe) 11.10*

¹⁴ Tobiiŋ namaa, meɪ fere-i mi suyaa-ma wuɔ na hɔmmu yuu baa ɔnfafamma, na suɔ weima-i hiere, aa na gbãa dii nelfafamma na-naa tũnnii. ¹⁵ Ŋga mi suuye mi yufieŋa-i aa waŋ manamma cor seɓe daayo terni bɔina, da mi ce nelma namma tĩenu-nei. Diiloŋo firiinu u huɔŋga-i baa-mi ku'i cie mi ce-ma dumaŋo-na. ¹⁶ U cie-mi Yesu-Kirsa cãarãŋ muɔ *nieraamba hɔlma-na. U diyaa u *Neldɔdɔlma-i mi nammu-na mi ta mi waŋ-ma baa-ba kumaŋ ka ce *Diiloŋ-Yalle bɔ-ba ba deŋ, a migãaŋ-ba ba pã ba fere hã Diiloŋo-i.

¹⁷ Terieŋgu faŋgu-na, Diilo baa Yesu-Kirsa-i, mi gbãa gbelieŋ mi fere Diiloŋ-maacemma-na. ¹⁸ Mi gbãa cira *Kirsa yaa kãayã-mie mi bir nieraamba yammu-i Diiloŋo-na ba ta ba nu u nuŋgu-i. U cie-ma baa mi nuŋ-ãndaŋgu a naara mi ɔncemma. ¹⁹ U cie-ma baa himma baa gberɛ. U cie-ma baa Diiloŋ-Yalle fɔŋgũɔ yaa-i. Ku cie dumei mi gbuo terni-i hiere baa Kirsa Neldɔdɔlma-i, a doŋ dii *Yerusalemu, jo ji hel baa Iliri nilieŋa-i hiere. ²⁰ Mamaŋ naa yu mi huɔŋga-i, mi taa mi taara mi fulnu nilieŋa maŋ saa nu Kirsa maama-i dede, a waŋ Neldɔdɔlma-i baa-ba. Mi saa ta mi taara mi haaya unaf dũŋgu ku'i cie mi fulnu nilieŋa maŋ saa nu u maama-i dede. ²¹ Mi cie-ma ŋaa maŋ nyegãaŋ dumaa Diiloŋ-nelma-na wuɔ:

*«Baŋ ŋa na'a ba saa waŋ u maama baa bamaŋ dede,
ba ka da-yo,
aa bamaŋ saa naa nu u maama da,
ba ka suɔ ma yaaŋga-i.»*†

Wuɔsaŋgu maŋ dii Pol gbeini-na

²² Maaceŋ daama yaa taa ma bella-mie a ce mi saa gbãa kã ka ne-na. ²³ Fiefie-i-na ma tĩe terieŋ daaku-na. Miŋ duŋ ta mi taara da mi kã ka ne-na ku daa bieŋa bɔi. ²⁴ Mi

† 15:21 Isayi (Ésaïe) 52.15

ka kã Ɛsipanyi. Mi kãmma-na, mi ka yiera na terienḡu-na a ce yinni cɛlle baa-na aa suɔ cor, ku yaa mi huɔḡa ka fẽ. Aa mi hil mi ne na kakãyãḡu yaa-i da mi gbãa ka cor baa mi hũmelle-i. ²⁵ Dumandɛ-i-na, mi kã *Yerusalemu da mi ka hã Diiloḡ-dũḡ-baamba-i pɔpuɔruḡu. ²⁶ Diiloḡ-dũḡ-baamba maḡ Maseduɔni-i-na, baa bamaḡ dii Akayi-i-na, ba naaḡ gbeija da ba kãyã Diiloḡ-dũḡ-baamba maḡ nawalaamba-i Yerusalemu-i-na. Mi kã baa coḡgoruḡu faḡḡu yaa-i. ²⁷ Ku dɔlaanu ba yaa-i ba ce-ma. Aa ma cemma faa, baa naa saaya ba ce-ma. Baa naa saaya ba ce-ma yuḡ haku-i nuɔ-i? *Yuifubaa-ba maḡ hũyãa Yesu maama-i, ba calaa ba Diiloḡ-hũmelle-i baa *niɛraamba-i; niɛraamba saaya ba bi cal ba nagãḡ-niini-i baa bafamba-i ke! ²⁸ Da mi ji bãl baa mafamma-i, da mi gbãḡ kã ka hã-ba coḡgoruḡu faḡḡu-i, mi pãḡ biɛ Ɛsipanyi hũmelle a ka yiera na terienḡu-na aa suɔ cor. ²⁹ Mi suyaa miɛ da mi hi na terienḡu-i, *Kirsã ka silaa ce baa-ye cor.

³⁰ Tobij namaa, miḡ ka taara kumaḡ na wulaa, ku yaa daaku: Niɛḡ Itienḡo-i Yesu-Kirsã-i baa *Diiloḡ-Yalleḡ diyaa nelnyulmu maḡ i hɔmmu-na, aa na ta na cãrã Diiloḡo-i na hã-mi, a kãyã-miɛ mi maluḡu-na. ³¹ Cãarãḡ Diiloḡo-i u kor-mi *Yude ãnyagarmantaamba nammu-na, aa miḡ kãḡ baa pɔpuɔruḡu maḡ Yerusalemu-i-na, Diiloḡ-dũḡ-baamba ka hũu-ku mi wulaa. ³² Mafaḡ da ma ce, mi ka hi na terienḡu-i baa hɔfẽlle, aa Diiloḡ duɔ siɛ, mi kaa bi da fiisa cɛlle. ³³ Diiloḡo-i Hɔfẽllentienḡo waa baa-na hiere. Ma ce dumaa.

¹ Mi ka dii i tū᠎-i Febe-i na naᠭ-na, u ce Diiloᠭ-
maacemma-i u kāyā Diiloᠭ-dūᠭ-baamba maᠭ Sāᠭkire-i-
na*. ² Du᠎ kā, na ne Itieᠭo-i aa na bel-o fafamma ᠑aa
maᠭ saaya ma ce dumaa Diiloᠭ-dūᠭ-baᠭ mie i hōlma-
na. Kumāᠭ maama-i da ma waa-yu᠎, na kāyā-yu᠎ baa
ku bīᠭkū᠅ᠭu-i. U kāyā nu᠎mba bōi, halle mei fere maᠭ
daami-i.

³ Mi jaalaa Pirsika-i† baa Akilasi-i, ba yaa mi namaacen-
ciraamba Yesu-Kirsa suᠭᠭu-na. ⁴ Ba hīerā kuli᠅ᠭu-i
da ba gbāa hūu mu᠎ᠭo-i ku᠎. Mi jaal-ba. Aa mei
da-mi-die i sī yᠭᠭ. Diiloᠭ-dūᠭ-baamba maᠭ *niēraᠭ-
nilei᠅a-na hiere, ba jaalaa-ba.

⁵ Mi jaalaa Diiloᠭ-dūᠭ-baamba maᠭ tigi᠅ᠭ ba cārā Di-
iloᠭo-i Akilasi ba dumelle-na.

Mi jaalaa mi jī᠅ᠭo-i Epayinēti-i. U yaa hūyāa *Kirsa
maama-i igēna *Asi-i-na.

⁶ Mi jaalaa Maari-i, u vaa u fere baa na maama-i.

⁷ Mi jaalaa Āndorkusi-i baa Yuniya-i. Bafamba-i mei
nellenᠭ-tobimba. I waa kaso-i-na baa i-naa. Yesu
*p᠔pu᠎biemba namba'i bafamba-i, ba kū᠅ᠭu dōl᠅u
nu᠎mba-i. Bafamba daa yu᠅-bīncōsinni mu᠎-na
Kirsa horre-na.

⁸ Mi jaalaa Āmpilatusi-i, u maama dii kpelle mi hu᠅᠅ga-
na Itieᠭo horre-na.

⁹ Mi jaalaa Urbē-i, u yaa i namaacencero᠅o Kirsa
suᠭᠭu-na. Aa bi jaal Sitakisi-i; fu᠎ maama bi dii
kpelle mi hu᠅᠅ga-na.

¹⁰ Mi jaalaa Apelesi-i, u pigā᠅ᠭ wu᠎ u nyaarāa Kirsa-i-
na.

Mi jaalaa Aritobul dumellenᠭ-baamba-i.

* 16:1 Sāᠭkire: Niēᠭ P᠔pu᠎. 18.18. † 16:3 Pirsika yerre nande yaa
wu᠎ Pirsili. Niēᠭ P᠔pu᠎. 18.2.

- ¹¹ Mi jaalaa mi neller-tobiŋo-i Erodiyɔ-i. Aa jaal Narsisi dumeller-baamba maŋ hũyãa Itieŋo maama-i.
- ¹² Mi jaalaa Tirfeni-i baa Tirfosi-i. Caŋ daaba-i ba hã-i-na, ba vaa ba fere baa Itieŋo maacemma-i. Aa bi jaal Perside-i, fuɔ maama bi dii kpelle mi huɔŋga-na, aa u bi vaa u fere baa Itieŋo maama-i.
- ¹³ Mi jaalaa Urufusi-i, Itieŋo yufeller-nolŋo-i. Aa bi jaal u nyu-i, uu dii ŋaa mei fere-i mi bi nyu.
- ¹⁴ Mi bi jaalaa Asẽŋkiri-i, baa Filegɔ-i, baa Ermesi-i, baa Paturobasi-i, baa Ermasi-i baa tobimba maŋ dii baa-ba hiere.
- ¹⁵ Mi jaalaa Filologi-i baa Yulusi-i, aa jaal Nerieŋo-i baa tɔncieŋo-i, aa bi jaal Olẽmpasi-i baa Diilonŋ-dũŋ-baamba maŋ dii baa-ba hiere.
- ¹⁶ Taa na jaal na-naa fafamma ŋaa ceduɔŋ-bieŋ namaa. Bamaŋ dii Kirsa horre-na hiere ba pãa-na jaaluŋgu.

¹⁷ Tobiŋ namaa, jande mi cãrã-nei, Diilonŋ-hũmelle maŋ maama-i waŋ baa-na, bamaŋ mielãa-ma, bilaŋ na fere kutaamba-na; ba jo baa bɔrɔmma, aa ba pira nuɔmba-i Diilonŋ-hũmelle-na. Baa na ta na pie kutaamba-i. ¹⁸ Ba sa cãa Itieŋo-i *Kirsa-i, ŋga ba cãa ba kusũni. Ba tãal bamaŋ sa suyaŋ ku yaŋga-i baa ba nudɔdɔlle-i. ¹⁹ Namaaŋo-i, nuɔmba-i hiere ba suya wuɔ na nu Itieŋo nuŋgu-i. Terieŋgu faŋgu-na, ku dɔlnu-mie baa-na. ŋga mi taara na ta na suo anfafamma-i na ce-ma aa na baa yaŋ ãmbabalma ji kpatalla-nei. ²⁰ Diilonŋo-i Hɔfẽllentieŋo-i, a saa baa cellɛ, u ka mal *Sitãni-i hã na ce na bãaŋgu-i yuo. Itieŋo-i Yesu u kãyã-nei.

²¹ Mi nabentieŋo-i Timote jaalaa-na, a naara mi neller-tobimba-i Lusiwusi-i baa Yasɔ-i baa Sosipater hiere.

²² Muɔ Tertusi, mi bi jaalaa-na. Ii dii baa i-naa Itierjo horre-na. Muɔmei nyegaaŋ Pol sɛbɛ daayo-i hã-yo.

²³ Gawusi bi pãa na jaaluŋgu. Muɔ Pol, mi haraa u yaa nuɔ-i. Diiloŋ-dũŋ-baamba-i hiere ba tigiin fuɔ terieŋ-nu'i ba jaal Diiloŋo-i. Nelle gbeitieratieŋo-i Erati jaalaa-na baa i natobiŋo-i Kartusi-i.

[²⁴ Itierjo-i Yesu-Kirsa u kãyã-nei hiere. Ma ce dumaa.]

Jaalupeŋgu

²⁵ Yaan i tie jaal Diiloŋo-i! Miŋ waŋ *Neldɔdɔlma maŋ baa-na Yesu-Kirsa maama-na, u yaa gbãa ce na yiera doŋ u hũmelle-na a saa baa nelma famma-i. Diiloŋo kusũŋgu maŋ naa fuo dii ku domma-na, ku puuriiye fiefie-i-na Neldɔdɔl daama yaa nuɔ-i. ²⁶ Diiloŋo maŋ si dii duɔ ji kã terieŋgu, u cie u *pɔpuɔrbiemba waŋ u kusũŋgu-i ba sɛbɛbaa-ba-na nuɔmba-i hiere nileiŋa-na ba da ba suɔ-ma aa hũu-ma aa ce-ma.

²⁷ Diiloŋo yaa u diei yoŋ nelnurãŋo-i. Yaan i tie jaal-o hɔnnin joŋ Yesu-Kirsa barguɔ-i-na! Ma cie!

Diilon-nelma Tobisĩfelenni New Testament in Cerma (UV:cme:Cerma)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cerma

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cerma

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22
